

ข่าวเนติบัณฑิตยสภา

ศูนย์ประชาสัมพันธ์เนติบัณฑิตยสภา / THE BAR ASSOCIATION INFORMATION CENTE

เดือนมิถุนายน ๒๕๖๖ ปีที่ ๓๖ ฉบับที่ ๔๐๗ ■ โทร. ๐ ๒๕๘๗ ๖๘๑๐, ๐ ๒๕๘๗ ๖๘๐๑-๗

<http://www.thethaibar.or.th>

"๒๖ มิถุนายน วันต่อต้านยาเสพติดโลก"

**บทอาเศียรวาทถวายพระพรชัยมงคล
สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี
๓ มิถุนายน ๒๕๖๖**

สามมิถุนายนมงคลสมัยมาส
เฉลิมชนมพรรษาพระราชินี
ร่วมโพธิ์ทองร่วมรัฐร่วมฉัตรแก้ว
ทรงบำบัตปัดเป่าผองโพลภัย
ตั้งสายฝนจากฟากฟ้าพาชื่นชุ่ม
พระเมตตาแผ่ไพศาลบันดาลดล
ขอพระองค์ทรงพระสิริสวัสดิ์
พรเทพดลชนมายู้งี้นนาน

พระราชาราชฎร์ปรีดีเปรมเกษมศรี
สดุดีอนงค์นาถของชาติไทย
งามเพริศแพรวส่องสว่างกระจ่างใส
พระเกียรติคุณเกริกไกรในสากล
ปกเกศคุ้มครองสุขทุกแห่งหน
ธ เปี่ยมล้นน้ำพระทัยตั้งสายธาร
แผ่ไพพัฒน์นิรันทุกข์สุขสานต์
เกษมสราญของจงทรงพระเจริญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้า กองบรรณาธิการจุลสารข่าวเนติบัณฑิตยสภา

ประพันธ์โดย นายรัฐวุฒิ นาคเกิด

* นิติกรชำนาญการพิเศษ ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง

เนื่องจากปก

“๒๖ มิถุนายน วันต่อต้านยาเสพติดโลก”

ประวัติความเป็นมาของวันต่อต้านยาเสพติดโลก

ตามมติการประชุมสมัชชาใหญ่ขององค์การสหประชาชาติ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๐ ได้กำหนดให้วันที่ ๒๖ มิถุนายน ของทุกปี เป็นวันต่อต้านยาเสพติดโลก ซึ่งประเทศไทย ได้ยึดถือปฏิบัติและยืนยันเจตนารมณ์อย่างแน่วแน่ที่จะร่วมกับประชาคมโลก ในการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด โดยมีหน่วยงาน/องค์กรภาคีที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ร่วมกันจัดกิจกรรมรณรงค์พิเศษ ต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๑ จนถึงปัจจุบัน

รัฐบาลกำหนดนโยบายให้มีปัญหาเสพติดเป็นวาระแห่งชาติ โดยมียุทธศาสตร์ “พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด” เป็นยุทธศาสตร์หลักในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล ด้วยการระดมสรรพกำลัง ของทุกภาคส่วนร่วมเป็นพลังแผ่นดินในการเอาชนะยาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส. ในฐานะหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบงานยาเสพติด จึงกำหนดเร่งดำเนินงานตามแผนการปฏิบัติ เพื่อสนองต่อนโยบายรัฐบาล รวมถึงการ กำหนดนโยบายในการรณรงค์ประชาสัมพันธ์และจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับแผนและยุทธศาสตร์การดำเนินงานการ แก้ไขปัญหาเสพติดของรัฐบาล

ภาพหน้าปก

ภาพโดย OpenClipart-Vectors จาก Pixabay.

แหล่งข้อมูล

- เว็บไซต์สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม (ออนไลน์) ค้นเมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๖๖ จาก <https://www.oncb.go.th/Home/Pages/activity.aspx>

ข่าวเนติบัณฑิตยสภา

เดือน มิถุนายน ๒๕๖๖ ปีที่ ๓๖ ฉบับที่ ๔๐๓

สารบัญ

๒	บทอาเศียรวาทถวายพระพรชัยมงคล	๑๕	วิเคราะห์ข้อสอบกฎหมาย : วิธีการตอบและตัวอย่าง
๓	สารบัญ รายชื่อผู้จัดทำ เนื่องจากปก	๑๘	บทความเรื่อง “นักนิติศาสตร์ กับ นักกฎหมาย” ตอนที่ ๑
๔	ปัญหาจากข้อหารือกฎหมายที่น่าสนใจ	๒๒	มุขขำ
๘	เจาะฎีกาเด่น	๒๓	ข่าวเนติบัณฑิตยสภา
๑๑	ภาษาอังกฤษสำหรับนักกฎหมาย	๒๔	บรรณาธิการแถลง

คณะผู้จัดทำ อนุกรรมการประชาสัมพันธ์ **ประธานฝ่ายอำนวยการ** นายปรเมศวร์ อินทรชุมนุม **รองประธานฝ่ายอำนวยการ**
● นายกฤษฏา บุญสมิต **ฝ่ายอำนวยการ** ● นายพงศ์พิเชษฐ์ จันทพรภักข ● นางสาวสุภาภรณ์ ไชยปุระณะ ● นายทรงพล สุวรรณพงษ์
● นางสาวรุษา เหมเวช ● ผศ.ดร.ศรีพัชรา สิทธิกำจร ● นายเชษฐ สุขสมเกษม **กองบรรณาธิการ บรรณาธิการ** นายกฤษฏา บุญสมิต
ผู้ช่วยบรรณาธิการ ผศ.ดร.สมหมาย จันทรเรือง ● นายรังสิชัย บรรณกิจวิจารณ์ ● นายมนต์ชัย ชนิทรลีลา ● นายอำนาจ เนตยสุภา
● นายทีปกร โกมลพันธ์พร **ฝ่ายดำเนินการ** นางพรรณฉวีรัตน์ แดงอ่อน ● นายสิทธิฤทธิ์ ไสววัฒน์ ● นางสาวสนา เกตุแห่ง
กะเปียน จัดส่ง ● นางสาววิศรา สุขโสภี

บทความหรือข้อคิดเห็นใด ๆ ที่ปรากฏในข่าวเนติบัณฑิตยสภาเป็นผลงานของผู้เขียนโดยเฉพาะ กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

การยกเลิกหรือเพิกถอนสัญญาประนีประนอมยอมความในชั้นศาล**

ข้อเท็จจริง

สำนักงาน ก. ได้ขอให้สำนักงานอัยการจังหวัด ข. ดำเนินคดีกรณีเรียกคืนเงินบำเหน็จบำนาญที่ได้รับไปโดยไม่มีสิทธิหรือเกินสิทธิจากข้าราชการในสังกัด จำนวน ๒ ราย เนื่องจากถูกลงโทษไล่ออกจากราชการ ได้แก่ นาย ค. เป็นคดีหมายเลขดำที่ พ ๙๔๔/๒๕๖๔ คดีหมายเลขแดงที่ พ ๙๘๗/๒๕๖๕ และนาย ง. เป็นคดีหมายเลขดำที่ พ ๑๐๘๑/๒๕๖๔ คดีหมายเลขแดงที่ พ ๑๑๘/๒๕๖๕ ของศาลจังหวัด จ. คู่ความในแต่ละคดีตกลงประนีประนอมยอมความกันในชั้นศาล และขอให้ศาล จ. มีคำพิพากษาตามยอมให้จำเลยแต่ละรายชำระหนี้พร้อมดอกเบี้ยตามจำนวนและกำหนดเวลาที่ตกลงในสัญญาประนีประนอมยอมความฉบับลงวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ และฉบับลงวันที่ ๒๑

กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ แล้วแต่กรณี ต่อมาบุคคลทั้งสองได้ยื่นหนังสือร้องขอความเป็นธรรม ขอให้ยกเลิกหรือเพิกถอนสัญญาประนีประนอมยอมความ เนื่องจากสำนักงาน ฉ. (หน่วยงานในสังกัดของสำนักงาน ก.) ได้มีคำสั่งที่ ๓๐๔/๒๕๖๕ และคำสั่งที่ ๓๐๕/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๖๕ เพิกถอนคำสั่งเพิ่มโทษ (ไล่ออกจากราชการ) เนื่องจากเป็นคำสั่งไม่ชอบด้วยกฎหมาย ตามมาตรา ๑๐๒ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗^๑ ที่กำหนดให้ต้องลงโทษภายในสามปีนับแต่วันที่ออกจากราชการ ทำให้บุคคลทั้งสองย่อมมีสิทธิที่จะได้รับบำเหน็จบำนาญข้าราชการ ตามมาตรา ๘^๒ และมาตรา ๔๗/๑ แห่งพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๔๙๔^๓ อีกทั้ง

* อัยการพิเศษฝ่ายสัญญาและหรือ ๒ สำนักงานที่ปรึกษาทนายความ สำนักงานอัยการสูงสุด

** ส่วนวนข้อหาหรือสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานที่ปรึกษาทนายความ เลขรับที่ พ.๖๕/๒๕๖๖

^๑ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๒

มาตรา ๑๐๒ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดซึ่งออกจากราชการอันมิใช่เพราะเหตุตาย มีกรณีถูกกล่าวหาเป็นหนังสือก่อนออกจากราชการว่า ขณะรับราชการได้กระทำหรือละเว้นกระทำการใดอันเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ถ้าเป็นการกล่าวหาต่อผู้บังคับบัญชาของผู้นั้น หรือต่อผู้มีหน้าที่สืบสวนสอบสวนหรือตรวจสอบตามกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการ หรือเป็นการกล่าวหาของผู้บังคับบัญชาของผู้นั้น หรือมีกรณีถูกฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาคดีอาญาก่อนออกจากราชการว่า ในขณะที่รับราชการได้กระทำความผิดอาญาอันมิใช่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทที่ไม่เกี่ยวกับราชการหรือความผิดลหุโทษ ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยมีอำนาจดำเนินการสืบสวนหรือพิจารณา ดำเนินการทางวินัย และสั่งลงโทษตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้ต่อไปได้เสมือนว่าผู้นั้นยังมีได้ออกจากราชการ แต่ต้องสั่งลงโทษภายในสามปีนับแต่วันที่ผู้นั้นออกจากราชการ

กรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นการกล่าวหา หรือฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาคดีอาญาหลังจากที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดออกจากราชการแล้ว ให้ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยมีอำนาจดำเนินการสืบสวนหรือพิจารณา ดำเนินการทางวินัย และสั่งลงโทษตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้ต่อไปได้เสมือนว่าผู้นั้นยังมีได้ออกจากราชการ โดยต้องเริ่มดำเนินการสอบสวนภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้นั้นออกจากราชการ และต้องสั่งลงโทษภายในสามปีนับแต่วันที่ผู้นั้นออกจากราชการ สำหรับกรณีที่เป็นความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งตามมาตรา ๙๘ วรรคเจ็ด จะต้องสั่งลงโทษภายในสามปีนับแต่วันที่ผู้นั้นออกจากราชการ

ในกรณีศาลปกครองมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เพิกถอนคำสั่งลงโทษ หรือองค์การพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยหรือองค์การตรวจสอบรายงานการดำเนินการทางวินัยมีคำวินิจฉัยถึงที่สุดหรือมีมติให้เพิกถอนคำสั่งลงโทษตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง เพราะเหตุกระบวนกรดำเนินการทางวินัยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยดำเนินการทางวินัยให้แล้วเสร็จภายในสองปีนับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุดหรือมีคำวินิจฉัยถึงที่สุดหรือมีมติ แล้วแต่กรณี...

^๒ พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๔๙๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (ฉบับที่ ๑๙) พ.ศ. ๒๕๔๓

มาตรา ๘ บุคคลที่ระงับไว้ต่อไปไม่มีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญปกติตามพระราชบัญญัตินี้

(๑) ข้าราชการซึ่งมิใช่ข้าราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ และข้าราชการอัยการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการซึ่งถูกไล่ออกจากราชการเพราะมีความผิด ...

^๓ พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๔๙๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (ฉบับที่ ๒๑) พ.ศ. ๒๕๔๖

มาตรา ๔๗/๑ ...

ผู้รับบำนาญปกติหรือผู้รับบำนาญพิเศษเพราะเหตุทุพพลภาพผู้ใดได้รับบำเหน็จดำรงชีพไปแล้ว ถ้าภายหลังผู้นั้นกลับเข้ารับราชการใหม่โดยมีสิทธิรับเวลาราชการสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญก่อนออกจากราชการต่อเนื่องกับการรับราชการในตอนหลังตามมาตรา ๓๐ และเมื่อออกจากราชการในครั้งหลังโดยเลือกรับบำเหน็จ การจ่ายบำเหน็จในกรณีเช่นว่านี้ ให้หักเงินออกจากบำเหน็จที่จะได้รับเท่ากับเงินบำเหน็จดำรงชีพเสียก่อน ...

กรมบัญชีกลางได้อนุมัติสั่งจ่ายเงินบ้านาญปกติให้แก่บุคคลทั้งสองแล้ว จึงไม่มีมูลหนี้ตามสัญญาประนีประนอมยอมความที่บุคคลทั้งสองจะต้องรับผิดชอบต่อโจทก์

ข้อหาหรือ

เนื่องจากสำนักงาน ก. ในฐานะโจทก์จะต้องดำเนินการให้มีการบังคับคดีแพ่งอยู่ตราบไต่ที่ยังไม่มีการยกเลิกหรือเพิกถอนสัญญาประนีประนอมยอมความซึ่งหากบังคับต่อไปนั้นจะเป็นการไม่เป็นธรรม ดังนั้น เพื่อให้ได้ข้อยุติเกี่ยวกับการดำเนินการงดหรือถอนการบังคับชำระหนี้ในกรณีดังกล่าว สำนักงาน ก. จึงขอหาหรือว่าสำนักงาน ก. จะต้องดำเนินการสำหรับกรณีดังกล่าวอย่างไร เพื่อให้สำนักงาน ก. จะได้ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

คำวินิจฉัยของสำนักงานอัยการสูงสุด

การที่สำนักงาน ก. โจทก์ กับนาย ค. จำเลย ในคดีหมายเลขดำที่ พ ๙๔๔/๒๕๖๔ คดีหมายเลขแดงที่ พ ๘๗/๒๕๖๕ ของศาลจังหวัด จ. และนาย ง. จำเลย ในคดีหมายเลขดำที่ พ ๑๐๘๑/๒๕๖๔ คดีหมายเลขแดงที่ พ ๑๑๘/๒๕๖๕ ของศาลจังหวัด จ. ได้ทำสัญญาประนีประนอมยอมความในชั้นศาลเป็นผลทำให้การเรียกร้องเงินบ้านาญปกติและเงินอื่น ๆ ที่จำเลยทั้งสองคดีได้รับไปโดยไม่มีสิทธิอันเป็นมูลหนี้เดิมซึ่งมีอยู่ระงับสิ้นไปและทำให้แต่ละฝ่ายได้สิทธิตามที่แสดงไว้ในสัญญาประนีประนอมยอมความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๘๕๒^๔ เมื่อศาลจังหวัดสุรินทร์ได้มีคำพิพากษาตามยอมแล้ว คำพิพากษาทั้งสองคดีดังกล่าวจึงผูกพันคู่ความทั้งสองฝ่ายตั้งแต่วันที่ศาลได้มีคำพิพากษาเป็นต้นไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๔๕^๕ แต่ต่อมาปรากฏข้อเท็จจริงว่าได้มีการเพิกถอนคำสั่งเพิ่มโทษนาย ค. และนาย ง. อันเป็นการเพิกถอนคำสั่งซึ่งเป็นที่มาของมูลหนี้เดิมในแต่ละคดีดังกล่าวข้างต้น และกรมบัญชีกลางได้อนุมัติให้สั่งจ่ายเงินบ้านาญปกติให้แก่ นาย ค. และนาย ง. แล้ว ก็ไม่มีผลต่อความชอบด้วยกฎหมายของสัญญาประนีประนอม

ยอมความในชั้นศาลทั้งสองฉบับดังกล่าวแต่อย่างใด แต่โดยที่การทำสัญญาประนีประนอมยอมความทั้งสองฉบับดังกล่าวเป็นกรณีที่สำนักงาน ก. ต้องถือปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการประนีประนอมยอมความในคดีแพ่งตามหนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๔๐๖.๒/ว ๖๔ ลงวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๔๘ ซึ่งกำหนดว่า ในคดีแพ่งที่มีทุนทรัพย์เกิน ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท ให้ส่วนราชการเจ้าของคดีส่งเรื่องให้กระทรวงการคลังเพื่อพิจารณา ดังนั้น เมื่อมีการเพิกถอนคำสั่งเพิ่มโทษซึ่งเป็นที่มาของมูลหนี้ตามสัญญาประนีประนอมยอมความทั้งสองฉบับดังกล่าวแล้ว เพื่อความเป็นธรรมแก่คู่สัญญาตามสัญญาประนีประนอมยอมความดังกล่าว สำนักงาน ก. ชอบที่จะหาหรือแนวทางในการดำเนินการในกรณีดังกล่าวไปยังกระทรวงการคลัง ซึ่งเป็นหน่วยงานผู้มีอำนาจพิจารณาสั่งการเกี่ยวกับการประนีประนอมยอมความในคดีแพ่งของส่วนราชการต่าง ๆ ตามนัยหนังสือกระทรวงการคลังดังกล่าวข้างต้น และมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการเงินการคลังและกิจการเกี่ยวกับทรัพย์สินของแผ่นดินโดยตรงต่อไป

หมายเหตุ

๑. การประนีประนอมยอมความในคดีแพ่งมี ๒ ลักษณะ คือ (๑) การประนีประนอมยอมความนอกศาล เป็นกรณีที่คู่พิพาทตกลงระงับข้อพิพาทที่มีอยู่หรือจะมีขึ้นให้เสร็จไปโดยต่างยอมผ่อนผันให้กันและกัน ซึ่งอยู่ในบังคับของมาตรา ๘๕๐ ถึง มาตรา ๘๕๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และ (๒) การประนีประนอมยอมความในศาล ซึ่งเป็นกรณีที่มีการฟ้องคดีต่อศาลแล้ว ต่อมาคู่ความได้ตกลงระงับข้อพิพาทดังกล่าวโดยต่างยอมผ่อนผันให้แก้กันและกันโดยมิได้มีการถอนคำฟ้อง หากข้อตกลงหรือการประนีประนอมยอมความกันนั้นไม่เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ศาลก็จะพิพากษาไปตามที่คู่ความตกลงกัน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๓๘วรรคหนึ่ง^๖

^๔ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา ๘๕๒ ผลของสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น ย่อมทำให้การเรียกร้องซึ่งแต่ละฝ่ายได้ยอมสละนั้นระงับสิ้นไป และทำให้แต่ละฝ่ายได้สิทธิตามที่แสดงในสัญญานั้นว่าเป็นของตน

^๕ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา ๑๔๕ มาตรา ๑๔๕ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการอุทธรณ์ฎีกา และการพิจารณาใหม่ คำพิพากษาหรือคำสั่งใด ๆ ให้ถือว่าผูกพันคู่ความในกระบวนการพิจารณาของศาลที่พิพากษาหรือมีคำสั่ง นับตั้งแต่วันที่ได้พิพากษาหรือมีคำสั่ง จนถึงวันที่คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นได้ถูกเปลี่ยนแปลง แก้ไข กลับหรือคงเสีย ถ้าหากมี ...

^๖ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา ๑๓๘ ในคดีที่คู่ความตกลงกันหรือประนีประนอมยอมความกันในประเด็นแห่งคดีโดยมิได้มีการถอนคำฟ้องนั้น และข้อตกลงหรือการประนีประนอมยอมความกันนั้นไม่เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ให้ศาลจลดรายงานพิสดารแสดงข้อความแห่งข้อตกลงหรือการประนีประนอมยอมความเหล่านั้นไว้ แล้วพิพากษาไปตามนั้น ...

๒. สำหรับการบังคับตามสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น ในกรณีที่เป็นการทำสัญญาประนีประนอมยอมความนอกศาล หากมีการผิดสัญญาอีกฝ่ายหนึ่งต้องฟ้องคดีต่อศาลจึงจะบังคับคดีกันได้ ส่วนกรณีที่มีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความในชั้นศาลและศาลได้พิพากษาตามยอม หากคู่ความได้ลงลายมือชื่อรับทราบคำพิพากษาตามยอมและคำบังคับ ศาลฎีกาได้วินิจฉัยตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๒๒๙/๒๕๕๐ ว่ากรณีดังกล่าวย่อมถือได้ว่าเป็นการส่งคำบังคับไปยังจำเลยแล้ว ศาลจึงไม่จำเป็นต้องออกคำบังคับซ้ำอีก นอกจากนี้หากมีการผิดสัญญาประนีประนอมยอมความในชั้นศาล ศาลฎีกาได้วินิจฉัยตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๔๘/๒๕๖๕ ว่าโจทก์ขอขงที่จะร้องขอให้บังคับคดีแก่จำเลยตามสัญญาประนีประนอมยอมความและคำพิพากษาตามยอมเข้าไปในคดีเดิมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๗ (๒)^๗ โจทก์ไม่อาจนำข้อพิพาทในชั้นบังคับคดีดังกล่าวมาฟ้องร้องจำเลยให้รับผิดตามสัญญาประนีประนอมยอมความซึ่งได้มีคำพิพากษาตามยอมเป็นคดีใหม่ได้

๓. กรณีที่มีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความในชั้นศาลและศาลได้พิพากษาสัญญาประนีประนอมยอมความแล้ว คำพิพากษาตามยอมดังกล่าวย่อมผูกพันคู่ความ ตามมาตรา ๑๔๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งมาตรา ๑๓๘ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายดังกล่าว ได้บัญญัติห้ามมิให้คู่ความอุทธรณ์คำพิพากษาตามยอมดังกล่าว เว้นแต่ (๑) เมื่อมีข้อกล่าวอ้างว่าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฉ้อฉล^๘ (๒) เมื่อคำพิพากษานั้นถูกกล่าวอ้างว่าเป็นการละเมิดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายอันเกี่ยวข้องกับ

ความสงบเรียบร้อยของประชาชน และ (๓) เมื่อคำพิพากษานั้นถูกกล่าวอ้างว่ามีได้เป็นไปตามข้อตกลงหรือการประนีประนอมยอมความ อย่างไรก็ดี หากโจทก์ไม่ได้ใช้สิทธิอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาดังกล่าว แต่กลับใช้สิทธิยื่นคำร้องขอแก้ไขสัญญาประนีประนอมยอมความอันเป็นส่วนหนึ่งของคำพิพากษา ศาลฎีกาได้วินิจฉัยตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๙๔๗/๒๕๔๕ ว่าการจะขอแก้ไขข้อผิดพลาดได้จะต้องเป็นข้อผิดพลาดเล็กน้อยหรือข้อผิดพลาดเล็กน้อยอื่น ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๔๓ วรรคแรก^๙ เมื่อส่วนที่โจทก์ขอแก้ไขและศาลชั้นต้นไม่อนุญาตนั้นเป็นการเพิ่มความรับผิดชอบให้จำเลยทั้งสามต้องรับผิดมากขึ้นกว่าเดิม จึงมิใช่ข้อผิดพลาดเล็กน้อยหรือข้อผิดพลาดเล็กน้อยอื่น ๆ แม้จำเลยทั้งสามจะไม่คัดค้านโจทก์ก็ไม่อาจขอแก้ไขได้

๔. มีประเด็นพิจารณาต่อไปว่าหากกรณีไม่เข้าเงื่อนไขที่คู่ความจะอุทธรณ์คำพิพากษาตามยอมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๓๘ วรรคสอง คู่ความจะขอให้ศาลชั้นต้นใช้อำนาจยกเลิกสัญญาประนีประนอมยอมความและคำพิพากษาตามยอมแล้วมีคำพิพากษาใหม่ หรือศาลชั้นต้นใช้อำนาจยกเลิกสัญญาประนีประนอมยอมความและคำพิพากษาตามยอมแล้วมีคำพิพากษาใหม่ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๔๒ (๕)^{๑๐} ได้หรือไม่ ในประเด็นนี้มีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยว่าโจทก์จะยื่นคำร้องขอให้ศาลชั้นต้นพิพากษาหรือมีคำสั่งเพิกถอนคำพิพากษาของศาลชั้นต้นเองไม่ได้ และศาลชั้นต้นก็ไม่มีอำนาจยกเลิกสัญญาประนีประนอมยอมความและคำพิพากษาตามยอมแล้วมี

^๗ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๗ ...

(๒) คำฟ้องหรือคำร้องขอที่เสนอเกี่ยวเนื่องกับการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลซึ่งคำฟ้องหรือคำร้องขอนั้นจำต้องมีคำวินิจฉัยของศาลก่อนที่การบังคับคดีจะได้ดำเนินการต่อไปได้โดยครบถ้วนและถูกต้องนั้น ให้เสนอต่อศาลที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๗๑

^๘ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๖๕๔/๒๕๖๒ สัญญาประนีประนอมยอมความเป็นส่วนหนึ่งของคำพิพากษาตามสัญญาประนีประนอมยอมความ การที่โจทก์ฎีกาอ้างว่า ผู้รับมอบอำนาจโจทก์ฉ้อฉลโจทก์ทำสัญญาประนีประนอมยอมความโดยโจทก์ไม่ได้มอบอำนาจให้กระทำได้นั้น จึงเป็นการกล่าวอ้างว่าคำพิพากษาตามสัญญาประนีประนอมยอมความละเมิดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายอันเกี่ยวข้องด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชน โจทก์ย่อมมีสิทธิอุทธรณ์ฎีกาได้ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๓๘ วรรคสอง (๒)

^๙ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา ๑๔๓ ถ้าในคำพิพากษาหรือคำสั่งใด มีข้อผิดพลาดเล็กน้อยหรือข้อผิดพลาดเล็กน้อยอื่น ๆ และมีได้มีการอุทธรณ์หรือฎีกาคัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น เมื่อศาลที่ได้พิพากษาหรือมีคำสั่งนั้นเห็นสมควร หรือเมื่อคู่ความที่เกี่ยวข้องร้องขอ ศาลจะมีคำสั่งเพิ่มเติมแก้ไขข้อผิดพลาด หรือข้อผิดพลาดเหล่านั้นให้ถูกต้อง แต่ถ้าได้มีการอุทธรณ์หรือฎีกาคัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น อำนาจที่จะแก้ไขข้อผิดพลาดหรือข้อผิดพลาดนั้น ย่อมอยู่แก่ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา แล้วแต่กรณี คำขอให้แก้ไขข้อผิดพลาดหรือข้อผิดพลาดนั้น ยื่นต่อศาลดังกล่าวแล้ว โดยกล่าวไว้ในฟ้องอุทธรณ์หรือฎีกา หรือโดยทำเป็นคำร้องส่วนหนึ่งต่างหาก ...

^{๑๐} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา ๑๔๒ คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลที่ขัดคดีต้องตัดสินตามข้อหาในคำฟ้องทุกข้อ แต่ห้ามมิให้พิพากษาหรือทำคำสั่งให้สิ่งใด ๆ เกินไปกว่าหรือนอกจากที่ปรากฏในคำฟ้อง เว้นแต่...

(๕) ในคดีที่อาจยกข้อกฎหมายอันเกี่ยวข้องด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชนขึ้นอ้างได้นั้น เมื่อศาลเห็นสมควร ศาลจะยกข้อเหล่านั้นขึ้นวินิจฉัยแล้วพิพากษาคดีไปก็ได้

คำพิพากษาใหม่ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๔๒ (๕) เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๗๑๘/๒๕๕๗ โจทก์และจำเลยตกลงทำสัญญาประนีประนอมยอมความต่อหน้าศาลและศาลพิพากษาตามยอมแล้ว คำพิพากษาย่อมผูกพันคู่ความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง หากโจทก์เห็นว่าคำพิพากษาศาลฎีกาประนีประนอมยอมความไม่ชอบหรือไม่ถูกต้องตามกฎหมายก็มีทางดำเนินคดีต่อไปได้เพียงประการเดียวคืออุทธรณ์ฎีกาให้ศาลสูงแก้ไขหากเข้ากรณีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๓๘ วรรคสอง เมื่อโจทก์ไม่อุทธรณ์คำพิพากษาศาลฎีกาตามยอมย่อมถึงที่สุด ไม่อาจถูกเพิกถอนหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้อีก การที่โจทก์อ้างว่าคำพิพากษาศาลฎีกาตามยอมตกเป็นโมฆะเพราะขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนและไม่ชอบด้วยกฎหมาย ขอให้เพิกถอนกระบวนการที่ดำเนินมาทั้งหมดแล้วยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่นั้น ความมุ่งหมายของโจทก์คือต้องการให้คำพิพากษาศาลฎีกาตามยอมเสียเปล่าใช้บังคับไม่ได้ซึ่งมีผลเป็นอย่างเดียวกับการขอให้เพิกถอนคำพิพากษาศาลฎีกาตามยอมซึ่งต้องกระทำโดยศาลสูง โจทก์จะยื่นคำร้องขอให้ศาลชั้นต้นพิพากษาหรือมีคำสั่งเพิกถอนคำพิพากษาของศาลชั้นต้นเองไม่ได้ แม้โจทก์จะเพิกถอนคดีที่ขอให้เพิกถอนสัญญาประนีประนอมยอมความภายหลังพ้นกำหนดระยะเวลาอุทธรณ์ก็ไม่มีกฎหมายรับรองให้ทำได้ (มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๗๘๔/๒๕๕๐ วินิจฉัยในทำนองเดียวกัน)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๕๔๒/๒๕๖๒ ว่าผู้ร้องและผู้คัดค้านตกลงทำสัญญาประนีประนอมยอมความและศาลชั้นต้นพิพากษาตามยอมแล้ว คำพิพากษาศาลฎีกาตามยอมของศาลชั้นต้นย่อมผูกพันผู้ร้องและผู้คัดค้าน และเมื่อคดีไม่มีการอุทธรณ์ฎีกาคำพิพากษาศาลฎีกาตามยอมของศาลชั้นต้น การที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งยกเลิกสัญญาประนีประนอมยอมความที่มีคำพิพากษาศาลฎีกาตามยอมแล้วมีคำพิพากษาศาลฎีกาใหม่ มีใช้การพิจารณาคดีใหม่ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง คำพิพากษาศาลฎีกาตามยอมของศาลชั้นต้นจึงไม่อาจเปลี่ยนแปลงแก้ไข กลับหรือดลเสียได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง^{๑๑}

ศาลชั้นต้นไม่มีอำนาจยกเลิกสัญญาประนีประนอมยอมความและคำพิพากษาศาลฎีกาตามยอมแล้วมีคำพิพากษาใหม่ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๔๒ (๕) นอกจากนี้ศาลฎีกาในคดีดังกล่าวยังได้วินิจฉัยด้วยว่าการที่ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ศาลชั้นต้นออกหมายตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดี ต่อมาผู้ร้องและผู้คัดค้านแถลงต่อศาลชั้นต้นว่าไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความได้ เนื่องจากจำนวนเงินที่จะให้ผู้ร้องไปไถ่ถอนจำนองพร้อมกับผู้คัดค้านไม่ตรงกัน ขอยกเลิกสัญญาประนีประนอมยอมความนั้นเป็นเรื่องในชั้นบังคับคดี มิใช่สัญญาประนีประนอมยอมความไม่เป็นไปตามความประสงค์ของคู่ความ ทั้งหากผู้ร้องและผู้คัดค้านเห็นว่า เป็นกรณีที่ไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความได้ หรือสัญญาประนีประนอมยอมความไม่มีผลบังคับหรือไม่ อย่างไร เป็นเรื่องที่ผู้ร้องและผู้คัดค้านจะต้องว่ากล่าวกันต่อไป

๕. โดยที่กรณีตามข้อหาหรือเป็นการประนีประนอมยอมความในคดีแพ่งของส่วนราชการ ซึ่งกระทรวงการคลังได้กำหนดแนวทางปฏิบัติไว้ตามหนังสือกระทรวงการคลังที่ กค ๐๔๐๖.๒/ว ๖๔ ลงวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๔๘ โดยให้ส่วนราชการเจ้าของคดีสามารถใช้ดุลยพินิจร่วมกับพนักงานอัยการในการพิจารณาเกี่ยวกับการประนีประนอมยอมความในคดีแพ่ง กล่าวคือ กรณีคดีแพ่งที่มีทุนทรัพย์ไม่เกิน ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท หากส่วนราชการเจ้าของคดีและพนักงานอัยการผู้ดำเนินคดีมีความเห็นสอดคล้องกันเป็นประการใด ให้พิจารณาดำเนินการตามความเห็นดังกล่าวได้ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของทางราชการเป็นสำคัญ โดยไม่ต้องส่งเรื่องให้กระทรวงการคลังพิจารณา แต่หากส่วนราชการเจ้าของคดีและพนักงานอัยการผู้ดำเนินคดีมีความเห็นไม่ตรงกัน หรือเป็นกรณีคดีแพ่งที่มีทุนทรัพย์เกินกว่า ๒,๐๐๐,๐๐๐ ล้านบาท ให้ส่งเรื่องให้กระทรวงการคลังพิจารณา ดังนั้น เมื่อคดีตามข้อหาหรือเป็นคดีแพ่งที่มีทุนทรัพย์เกินกว่า ๒,๐๐๐,๐๐๐ ล้านบาท สำนักงาน ก. จึงไม่อาจใช้ดุลยพินิจร่วมกับพนักงานอัยการในการพิจารณาเกี่ยวกับการประนีประนอมยอมความในคดีตามนัยหนังสือกระทรวงการคลังดังกล่าวได้ สำนักงานอัยการสูงสุดจึงได้แจ้งให้สำนักงาน ก. หาหรือแนวทางในการดำเนินการในกรณีดังกล่าวไปยังกระทรวงการคลังต่อไป

^{๑๑} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา ๑๔๕ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการอุทธรณ์ฎีกา และการพิจารณาใหม่ คำพิพากษาหรือคำสั่งใด ๆ ให้ถือว่าผูกพันคู่ความในกระบวนการพิจารณาของศาลที่พิพากษาหรือมีคำสั่ง นับตั้งแต่วันที่คำพิพากษาหรือมีคำสั่ง จนถึงวันที่คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นได้ถูกเปลี่ยนแปลง แก้ไข กลับหรือดลเสีย ถ้าหากมี ...

เปิด...ฎีกาเด่น

หน่วยงานของรัฐที่เป็นนิติบุคคลใช้สิทธิในฐานะผู้เสียหาย ฟ้องคดีทุจริตและประพฤตินับชอบได้ด้วยตนเอง

รังสิชัย บรรณกิจวิจารณ์*
มนต์ชัย ชนินทรลีลา**
หิรัญ ไชยกัญยา***
ภูเทพ ณัฐภณศรายุธ****

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๒๒๔/๒๕๖๔

เทศบาลตำบล ช.
นาย ส.

โจทก์
จำเลย

โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๑, ๑๕๗ ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ (เดิม) จำคุก ๖ เดือน ข้อหาอื่นให้ยก ฯ ศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบพิพากษาแก้เป็นว่า ลงโทษจำคุก ๑ ปี และปรับ ๒๐,๐๐๐ บาท โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้ มีกำหนด ๒ ปี ฯ ศาลฎีกาพิพากษาแก้เป็นว่า ไม่ปรับไม่รอการลงโทษจำคุก ฯ

จำเลยดำรงตำแหน่งปลัดเทศบาลตำบล เป็นเจ้าหน้าที่งบประมาณ ได้รับแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุ และรักษาราชการแทนหัวหน้างานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของโจทก์ จำเลยกับพวกไปพบนาง ว. เจ้าของร้าน ว. ซึ่งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบล ช. เพื่อสอบถามราคาโต๊ะและเก้าอี้มาตั้งคำของบประมาณรายจ่ายประจำปี แต่นาง ว. แจ้งว่าไม่ได้จำหน่าย ต่อมาร้าน ส. เจ้าของร้าน ส. นำโต๊ะและเก้าอี้ ๖ ชุด ราคา ๒๗,๖๐๐ บาท ไปส่งที่อาคารป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของโจทก์ โดยไม่มีการจัดซื้อตามระเบียบ และไม่มีการตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีค่าครุภัณฑ์โต๊ะและเก้าอี้ดังกล่าวไว้ ภายหลังนาย ส. แจ้งนาง ว. ว่าไม่ได้รับเงินค่าโต๊ะและเก้าอี้ นาง ว. ได้โทรศัพท์ไปหาจำเลย แต่จำเลยแจ้งว่าไม่ได้สั่งซื้อ นาง ว. จึงไปแจ้งความต่อเจ้าพนักงานตำรวจว่าจำเลยสั่งซื้อโต๊ะและเก้าอี้

แต่ไม่มีของ จำเลยจึงได้สั่งซื้อผ่านร้านตนไปยังร้าน ส. เมื่อนาย ส. ทวงถามเงิน จำเลยทำหนังสือแจ้งไปทางร้าน ส. ว่าไม่ได้สั่งซื้อของ นาย ส. มีหนังสือทวงถามโจทก์ให้ชำระเงินค่าโต๊ะและเก้าอี้ดังกล่าว แต่โจทก์ไม่ชำระ โจทก์จึงมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงซึ่งสรุปว่าช้อกล่าวหาของร้าน ส. นำเชื่อว่ามิมูลความจริง นาย ท. นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล ช. จึงเสนอแต่งตั้งคณะกรรมการสอบวินัยร้ายแรง ระหว่างนั้นนาย ส. ยื่นฟ้องโจทก์ต่อศาลขอให้ชำระเงินค่าโต๊ะและเก้าอี้พร้อมดอกเบี้ย ต่อมา มีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันโดยโจทก์ยินยอมชำระเงิน ๒๕,๐๐๐ บาท ให้แก่นาย ส. นาย ท. อนุมัติโอนเงินงบประมาณรายจ่ายนำไปชำระหนี้ตามคำพิพากษตามยอม แต่ในที่สุดคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดพิจารณาแล้วมีความเห็นว่า ไม่ปรากฏพยานหลักฐานว่าจำเลยเป็นผู้สั่งโต๊ะและเก้าอี้ให้แก่โจทก์ จำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบเสียหายอันเกิดจากการที่โจทก์ต้องชำระค่าโต๊ะและเก้าอี้ให้แก่นาย ส. สำหรับความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๑ ศาลฎีกาไม่อนุญาตให้โจทก์ฎีกา การกระทำความผิดดังกล่าวจึงยุติไปตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์

ปัญหาต้องวินิจฉัยตามฎีกาจำเลยข้อแรกว่า โจทก์มีอำนาจฟ้องหรือไม่ เห็นว่า โจทก์ฟ้องในนามเทศบาล โดยนาย ท. นายกเทศมนตรี ไม่ใช่ นาย ท.

* ประธานแผนกคดีเลือกตั้งในศาลอุทธรณ์.
** รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลาง.
*** ผู้อำนวยการสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดสระแก้ว.
**** เจ้าพนักงานคดีชำนาญการพิเศษ ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลาง.

ฟ้องเป็นส่วนตัว ทั้ง พ.ร.บ. เทศบาล พ.ศ. ๒๕๖๖ มาตรา ๗ และมาตรา ๔๘ สัตตรส กำหนดให้เทศบาล ตำบล ช. โจทก์เป็น**ทบวงการเมือง มีนายกเทศมนตรี** เป็นผู้ควบคุมและรับผิดชอบในการบริหารกิจการของเทศบาล โจทก์มีฐานะเป็น**นิติบุคคล**ตามมาตรา ๗ แห่ง พ.ร.บ. ให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ และนายกเทศมนตรีมีฐานะเป็นผู้**แทน**ของโจทก์ตามมาตรา ๗๐ วรรคสอง ที่จะแสดงให้เห็นปรากฏซึ่งความประสงค์ของโจทก์ที่เป็นนิติบุคคล **การฟ้องคดีนั้นเป็นการบริหารกิจการของเทศบาลอย่างหนึ่งซึ่งไม่มีบทบัญญัติตาม พ.ร.บ. เทศบาลฯ กำหนดไว้ว่าจะต้องปฏิบัติตามมติ คณะรัฐมนตรี** เมื่อโจทก์ได้รับความเสียหายจากการกระทำของจำเลย นาย ท. นายกเทศมนตรีจึงมีอำนาจเป็นผู้แทนโจทก์ที่จะฟ้องคดีนี้ได้ โจทก์จึงมีอำนาจฟ้อง

ปัญหาต้องวินิจฉัยตามฎีกาจำเลยข้อต่อไปมีว่า จำเลยกระทำความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์หรือไม่ เห็นว่า เมื่อจำเลยเป็น**เจ้าพนักงานและหัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุจัดซื้อโต๊ะและเก้าอี้ในนามของโจทก์** มิได้ซื้อส่วนตัว **โดยไม่ปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยงบประมาณขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๑ และระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยพัสดุของหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๓๕** เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์ การกระทำของจำเลยจึง

เป็น**ความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ**เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์

(เทพ อิงคสิทธิ์ - พงษ์ศักดิ์ กิตติสมเกียรติ - จาตุรงค์ สรณวัตร)

ข้อสังเกต ผู้มีอำนาจฟ้องคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ได้แก่ **ผู้เสียหาย คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประธาน ป.ป.ช. พนักงานอัยการ และอัยการสูงสุด** (ตาม พ.ร.บ. วิधिพิจารณาาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๑๕ วรรคสอง, ๑๖ และประมวลกฎหมายวิधिพิจารณาาคความอาญา มาตรา ๒๘ ประกอบ พ.ร.บ. วิधिพิจารณาาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบฯ มาตรา ๖)^๑ ซึ่งคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๒๒๔/๒๕๖๔ ยังได้วินิจฉัยถึงอำนาจฟ้องของผู้เสียหายที่เป็นหน่วยงานของรัฐคือ **เทศบาลตำบล ช.** ที่มีฐานะนิติบุคคลด้วย

จาก**ดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI)** ประจำปี ๒๕๖๕ ประเทศไทยได้ ๓๖ คะแนน (เต็ม ๑๐๐) จัดอยู่ในลำดับที่ ๑๐๑ ของโลก^๒ (ดีขึ้นกว่าปี ๒๕๖๔ ที่ได้ ๓๕ คะแนน) ย่อมแสดงให้เห็นถึง**สถานการณ์ทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทย**ที่ยังคงมีความร้ายแรง ในขณะที่การดำเนินคดีทุจริตและประพฤติมิชอบของหน่วยงานของรัฐโดยปกติแล้วจะต้องร้องทุกข์ไต่สวนหรือสอบสวนดำเนินคดีผ่าน**คณะกรรมการ ป.ป.ช.** หรือหน่วยงานที่ได้รับมอบหมาย และฟ้องร้องโดย**พนักงานอัยการ**ตามมติคณะรัฐมนตรี^๓ ซึ่งมักต้องใช้เวลาในการดำเนินคดีเป็นเวลายาวนานกว่าการสอบสวนฟ้องร้องคดีอาญาหลัก^๔ สาเหตุหนึ่งน่าจะเพราะกระบวนการ

^๑ ซึ่งแตกต่างจากคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ พ.ร.บ. ว่าด้วยวิधिพิจารณาาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๓ ให้สิทธิเฉพาะ**อัยการสูงสุดและคณะกรรมการ ป.ป.ช.** เท่านั้นที่มีอำนาจฟ้องคดีอาญา.

^๒ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (nacc.go.th).

^๓ ปัจจุบันมี**มติคณะรัฐมนตรี**เมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๖๑ เห็นชอบแนวทางในการดำเนินคดีของราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือหน่วยงานของรัฐ ... เมื่อมีการกระทำความผิดทางอาญาต่อราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือหน่วยงานของรัฐ **ให้แจ้งความร้องทุกข์**ให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด **ไม่สมควรว่าจ้างทนายความยื่นฟ้องคดีอาญาต่อผู้กระทำความผิดเองฯ** (ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุดที่นร ๐๕๐๕/ว ๒๒๑ วันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๑) ซึ่งก่อนหน้านั้นก็เคยมีมติคณะรัฐมนตรีในทำนองเดียวกันนี้มาหลายครั้ง).

^๔ เหตุผลประการหนึ่งที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั่วไปสามารถดำเนินคดีอาญาหลักได้รวดเร็วมากกว่า น่าจะมาจากข้อจำกัดระยะเวลาในการ**ฝากขังหรือการให้ปล่อยชั่วคราว** กล่าวคือ ในกรณีที่ผู้ถูกจับไม่ได้ได้รับการปล่อยชั่วคราว และมีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวนหรือการฟ้องคดีให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ**ยื่นคำร้องขอหมายขังผู้ต้องหาต่อศาลและศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้ง** ติด ๆ กันได้แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกิน ๑๒ วัน และรวมกันทั้งหมดสูงสุดต้อง**ไม่เกิน ๘๔ วัน** (ป.วิ.อ. มาตรา ๘๗),

ส่วนในกรณีที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว การสั่งปล่อยชั่วคราวของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการในระหว่างการสอบสวน ให้ใช้ได้จนกว่าผู้ต้องหาจะถูกศาลสั่งขังระหว่างสอบสวนหรือศาลประทับฟ้อง แต่มิให้เกิน ๓ เดือน และในกรณีที่มิเหตุจำเป็นจะยึดเวลาการปล่อยชั่วคราวก็ได้ แต่**มิให้เกิน ๖ เดือน** (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๓).

ขั้นตอนในส่วนของการตรวจสอบเบื้องต้น การไต่สวน การไต่สวนเบื้องต้น การมีความเห็นและวินิจฉัย การมีมติ ชี้มูลซึ่งต้องผ่านการพิจารณาของของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หลายรอบ^๕ ทำให้เกิดความล่าช้าในกระบวนการ ก่อนนำคดีเข้าสู่ศาล

ดังนั้น นอกจากการที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. อาจ มอบหมายเรื่องที่ไม่ร้ายแรงให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ โดยส่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามมาตรา ๖๑ และมาตรา ๖๓ หรือส่งให้สำนักงาน ป.ป.ท. ดำเนินการตามมาตรา ๖๒ หรือส่งเรื่องให้ผู้บังคับบัญชาตามมาตรา ๖๔ แล้ว เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ และทำให้กระบวนการตรวจสอบการทุจริตและบังคับใช้กฎหมายด้านการปราบปรามการทุจริตเป็นไปอย่างรวดเร็ว ผู้เขียนเห็นว่ารัฐควรส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลฟ้องคดีทุจริตและประพฤติมิชอบได้เองอีกช่องทางหนึ่ง ซึ่งในทางปฏิบัติมีเพียงบางหน่วยงานเท่านั้นที่สามารถฟ้องร้องดำเนินคดีทุจริตได้ด้วยตนเองอยู่เป็นประจำ เช่น ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) รวมทั้งตามตัวอย่าง*คำพิพากษาศาลฎีกาที่*

๒๒๒๔/๒๕๖๔ ข้างต้นที่หน่วยงานของรัฐที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลบางแห่งตั้งเช่นเทศบาลตำบล ช. ได้ใช้สิทธิของผู้เสียหายฟ้องคดีทุจริตและประพฤติมิชอบเอง โดยกระบวนการพิจารณาไต่สวนตั้งแต่วันฟ้องคดีเริ่มในปี ๒๕๕๙ จนถึงวันที่ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลาง (ศาลชั้นต้น) อ่านคำพิพากษาเมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๑ จะเห็นได้ว่าใช้เวลาทั้งสิ้น ๑ ปีเศษ ซึ่งผลของการฟ้องร้องดำเนินคดีได้ด้วยตนเองของผู้เสียหายนั้น ย่อมทำให้การบังคับใช้กฎหมายทั้งด้านการปราบปรามและป้องกันการทุจริตเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เสมอภาค รวดเร็วและเป็นธรรม ตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายในการจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลใช้สิทธิในฐานะผู้เสียหายฟ้องคดีทุจริตและประพฤติมิชอบเองนั้น ในขณะเดียวกันก็ควรต้องมีมาตรการป้องกันการฟ้องคดีโดยไม่สุจริตโดยสมยอมกันเพื่อให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องของพนักงานอัยการหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. ระวังไปเพราะได้มีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้องแล้ว ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๙ (๔)^๖

^๕ พ.ร.บ. ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ *มาตรา ๔๘* บัญญัติว่า เมื่อความปรากฏต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ว่าจะมีการกล่าวหาหรือไม่ว่ามีการกระทำความผิดที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจโดยพลัน โดยในกรณีที่ต้องมีการไต่สวน ต้องไต่สวนและมีความเห็นหรือวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดซึ่งต้องไม่เกินสองปี นับแต่วันเริ่มดำเนินการไต่สวน ... ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นอันไม่อาจดำเนินการให้แล้วเสร็จตามระยะเวลาตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง คณะกรรมการ ป.ป.ช. อาจขยายระยะเวลาออกไปตามที่ได้เป็นได้แต่รวมแล้วต้องไม่เกินสามปี เว้นแต่... ;

อนึ่ง เกี่ยวกับกำหนดระยะเวลาการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ข้างต้นนั้น มี*คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ที่ ๑๐๕๗/๒๕๖๖* วินิจฉัยไว้ว่าหากถือว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. เริ่มดำเนินการไต่สวนและมีความเห็นหรือวินิจฉัยแล้วเสร็จในวันที่มีมติว่าจำเลยกระทำการอันมีความผิดทางอาญาให้ส่งเรื่องและคำวินิจฉัยไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีอาญาแก่จำเลย แม้เป็นเวลาเกิน ๓ ปี นับแต่วันเริ่มดำเนินการไต่สวนตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ *มาตรา ๔๘ วรรคสาม* แต่ตามมาตราดังกล่าวในวรรคห้ายังบัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังคงมีหน้าที่และอำนาจที่จะดำเนินการไต่สวนและมีความเห็น หรือวินิจฉัย หรือดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป แต่ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาสอบสวนและดำเนินการลงโทษผู้ที่เกี่ยวข้องตามควรแก่กรณีโดยเร็ว *มิได้บัญญัติให้ถือว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่มีอำนาจไต่สวนและมีความเห็นหรือวินิจฉัยอีกต่อไป* จึงไม่ทำให้โทษที่ไม่มีอำนาจฟ้อง.

^๖ ปัญหาการที่ผู้เสียหายอาจใช้สิทธิฟ้องคดีอาญาโดยไม่สุจริตสมยอมกันเพื่อช่วยเหลือจำเลยไม่ให้ถูกฟ้องร้องคดีทุจริตได้อีกนั้น เคยมีตัวอย่างคดีตาม *ฎ.๕๐๒๒/๒๕๕๗, ๖๔๔๖/๒๕๕๗, ฎ.๙๓๓๔/๒๕๓๘* วินิจฉัยว่า *หลักการห้ามดำเนินคดีซ้ำสองแก่จำเลยนั้น จะต้องปรากฏว่าคดีก่อนเป็นกรณี* ที่จำเลยถูกฟ้องร้องดำเนินคดีอย่างแท้จริง หากปรากฏว่าคดีก่อนเป็นการฟ้องร้องดำเนินคดีอย่างสมยอมกัน แม้ว่าเป็นการกระทำกรรมเดียวกัน ก็ถือไม่ได้ว่าการกระทำกรรมนั้นจำเลยเคยถูกฟ้องและศาลได้มีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดอันจะมีผลทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องในความผิดกรรมนั้นระงับไปไม่ พนักงานอัยการใจทงก็จึงมีสิทธิฟ้องจำเลยเป็นคดีนี้ได้.

ภาษาอังกฤษสำหรับนักกฎหมาย

Law and Economics : Regarding Court's discretion in Determination of Environmental damages

นิติเศรษฐศาสตร์ : เน้นการใช้ดุลพินิจในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนของศาลในคดีสิ่งแวดล้อม

วิณา อนันตสมบูรณ์*
สิริสิทธิ์ อนันตสมบูรณ์**

การประเมินมูลค่าสิ่งแวดล้อมจะเป็นสิ่งที่ยาก เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายเชิงพาณิชย์หรือที่เป็นตัวเงิน แต่ก็มีค่าใช้จ่ายที่ไม่สามารถกระทำได้ การนำทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์มารองรับการประเมินมูลค่าสิ่งแวดล้อมโดยอาศัยตัวเลขเพื่อช่วยในการคำนวณค่าเสียหายในชั้นพิจารณาพิพากษาคดี ถือเป็นวิธีการที่เหมาะสม และเป็นเครื่องมือสนับสนุนการคิดค่าเสียหายที่มีหลักการรองรับและถูกต้องตามหลักวิชาการ อันจะก่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้ได้รับความเสียหาย ซึ่งเมื่อพิจารณาความหมายของคำว่า มูลค่า ในระบบการค้าเสรี จะหมายถึงระดับความสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์ประเมินให้เมื่อเปรียบเทียบกับสินค้าอื่น ๆ จึงอาจมีความเป็นไปได้ว่า สิ่งแวดล้อมบางชนิดที่มนุษย์ให้ความสำคัญหรือจำเป็นต่อการดำรงชีวิตหรือมีความสำคัญต่อระบบนิเวศ อาจมีมูลค่ามากกว่าสิ่งแวดล้อมบางชนิดหรืออีกนัยหนึ่งคือ สิ่งแวดล้อมให้ประโยชน์อะไรกับประชาชนซึ่งเป็นผู้บริโภค และมูลค่าของสิ่งแวดล้อมจะเพิ่มขึ้นหรือลดลงหรือไม่ หากสภาพแวดล้อมดีขึ้นหรือแย่ลง ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องประเมินทัศนคติของผู้บริโภคระหว่างสิ่งแวดล้อมและสินค้าตัวอื่น เรียกว่า Marginal Rate of Substitution ซึ่งผู้วิจัยขอเรียกว่า อัตราการทดแทนกันของสิ่งแวดล้อมกับสินค้า ซึ่งหลักการนี้มีประโยชน์ในการหามูลค่าสิ่งแวดล้อมที่ต้องทำการประเมิน หรือ Exact Welfare Measurement ซึ่งมีลักษณะเป็น Unity Constance Welfare Measurement หรือที่เรียกว่า การวัดสวัสดิการผู้บริโภคเพื่อใช้ในการคำนวณมูลค่าสิ่งแวดล้อมด้วย

The valuation of natural resources will be difficult but necessary if the full cost or benefit to society and the environment is to be realized. Economic theory is efficient as a solution to resource use and environmental problems in adjudicating the calculation for environmental damages. The definition of Value in Free Trade system can be deemed as environment that human sees valuable or necessary for life or ecosystem which are worthy than others, also provides greater utility for people needing natural resources. Whether value of environment is increase or decrease depends on the better or worse environment condition. Therefore, it is necessary to begin analyzing consumer behavior and attitudes toward natural resource. This is called Marginal Rate of Substitution which means the amount of goods that a consumer is willing to consume compared to another goods, as long as the new goods are equally satisfying. Exact Welfare Measurement is considered Unity Constance Welfare Measurement is the part of well-being having to do with broadly-defined current and lifetime consumption and the resources that enable the consumption also used in measure environmental value.

* ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์, น.บ. (ธรรมศาสตร์ เกียรตินิยมอันดับสอง), น.บ.ท.,LL.M. in Business Law, Thammasat University (English Program), Mini LL.M., Programs on International and Transnational Law, Chicago-Kent College of Law, LL.M. (MEXT) in International Economic and Business Law, Kyushu University

** ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำสำนักประธานศาลฎีกา, น.บ. (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เกียรตินิยมอันดับสอง), น.บ.ท., Mini LL.M., Programs on International and Transnational Law, Chicago-Kent College of Law, LL.M. in International Economic and Business Law, Kyushu University

นอกจากนี้ ยังมีหลักการประเมินมูลค่าสิ่งแวดล้อมกับ Producer Surplus หรือการประเมินมูลค่าสิ่งแวดล้อมด้านการผลิต กล่าวคือ การพิจารณาว่ามูลค่าสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญมากน้อยเพียงใดต่อกระบวนการผลิตสินค้าและบริการ เช่น หากสภาพน้ำดีขึ้น ผู้ประกอบอาชีพเลี้ยงกระชังปลาย่อมได้ประโยชน์มากขึ้น อาจใช้สารเคมีลดลงและต้นทุนในการเลี้ยงปลาดำลง ทำให้ราคาปลาในตลาดลดลง และผู้บริโภคจะได้รับประโยชน์จากการซื้อปลามาบริโภคที่ราคาถูกลง ซึ่งการใช้หลักนี้ ผู้ประเมินจะต้องทราบต้นทุนของปัจจัยที่ใช้ในการผลิตที่มีสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยหนึ่งของกระบวนการผลิต ประกอบกับข้อมูลพฤติกรรมของผู้บริโภค การประเมินมูลค่าตามวิธีนี้ต้องคำนึงถึง Substitution Effect หรือผลของการทดแทน เช่น ผู้บริโภคอาจหันมาบริโภคปลามากขึ้น แต่บริโภคอาหารอื่นลดลง เป็นต้น

Another economic value method is Producer Surplus which is the benefit a producer gains from selling a product in the market. For example, if the water condition improves, the use of chemical will be less and fishing industry will benefit more. This result fish market price to be reduced and customer can buy cheaper fish. The assessor must determine the environmental resource use in production as a production price, including the use of big data in consumer behavior. This type of environmental evaluation is called Substitution Effect which is the decrease in a product's sales attributed to consumers switching to cheaper alternatives when its price rises. For instance, the customers tend to consume more fish and less of other meat.

ผู้เขียนขออธิบายการประเมินมูลค่าสิ่งแวดล้อมตามทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์โดยสังเขป ดังนี้ การประเมินมูลค่าสิ่งแวดล้อมแบ่งเป็น ๓ ประเภท กล่าวคือ Total Economic Value หรือ มูลค่าโดยรวมทางเศรษฐศาสตร์ ซึ่งแบ่งได้เป็น Use Value (มูลค่าจากการใช้ประโยชน์) Non-Use Value (มูลค่าที่เกิดจากการมิได้ใช้ประโยชน์) Option Value (มูลค่าเพื่อใช้สำหรับ Use Value (มูลค่าจากการใช้ประโยชน์) ประกอบด้วย Direct Value (มูลค่าจากการใช้โดยตรง) และ Indirect Value (มูลค่าที่เกิดจากการใช้ทางอ้อม)

สำหรับ Non-Use Value ประกอบด้วย Existence Value (มูลค่าจากการคงอยู่ต่อไป) และ Bequest Value (มูลค่าเพื่อลูกหลาน)

In responding to this research, the researcher would like to briefly describe theories from economics about the environment as followed. The value of an ecosystem can be distinguished as Total Economic Value which can be split into Use Value, Non-Use Value, and Option Value. Use Value decomposes into Direct and Indirect use values. Non-Use Value decomposes into Existence Value and Bequest Value.

ในการประเมินมูลค่าสิ่งแวดล้อม นอกจากต้องระบุประเภทของมูลค่าที่ต้องการประเมินแล้ว ยังต้องระบุขนาดของผลกระทบที่เกิดขึ้นด้วย โดยการประเมินมูลค่าสิ่งแวดล้อมจะไม่ประเมินมูลค่าโดยรวม หรือ Total Economic Value เนื่องจากความเสียหายมักไม่ได้เกิดขึ้นทั้งหมด เช่น ภูเขาทิ้งลูก หรือป่าไม้ทั้งผืน เช่นเดียวกับจะไม่ประเมิน Marginal Value หรือการเปลี่ยนแปลง ๑ หน่วย เช่น หากพื้นที่แหล่งน้ำลดลง ๑ ตัน จะมีมูลค่าความเสียหายเท่าไร เนื่องจาก ความเป็นจริงผลกระทบต่อแหล่งน้ำมากกว่า ๑ ตัน แต่การประเมินมูลค่าสิ่งแวดล้อมที่เป็นประโยชน์จะเป็นการประเมินในช่วงที่อยู่ระหว่าง Total Value กับ Marginal Value นั่นคือ การประเมินแบบ Non - Marginal Value โดยต้องกำหนดถึงขนาดความเสียหายหรือผลกระทบที่ชัดเจนด้วย

Hence, the focus of economics upon efficiency is useful in legal analysis because it provides a benchmark founded on type of value and quantity of the damage or injury. The Total Economic Value and Marginal Value are not used to assess the value of natural resources because not all the natural resource or one unit of natural resource are damaged, thus both methods receive little attention. A stated preference valuation tool that allows an analyst to estimate is the Non-Marginal Value, the severity of the damage or impact must be clearly defined.

สำหรับวิธีการประเมินมูลค่าสิ่งแวดล้อมมีวิวัฒนาการทางวิชาการอย่างต่อเนื่องยาวนาน และมีหลากหลายวิธี แต่ด้วยข้อจำกัดของบทความฉบับนี้จึงขอกล่าวอ้างหลักการสำคัญโดยสังเขป ดังนี้

(๑) Direct Method หรือวิธีทางตรง คือการสอบถามจากประชาชนโดยตรง แบ่งเป็น ๒ ประเภทคือ Contingent Valuation Method คือ การใช้คำถามปลายเปิดเพื่อสอบถามประชาชนว่าทรัพยากรดังกล่าวมีมูลค่าเท่าใด และ Stated Preference Method คือ การใช้คำถามปลายปิด เช่น ถามว่าคุณคิดว่าทรัพยากรนี้มีมูลค่า ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือไม่

(๒) Indirect Method หรือ วิธีการทางอ้อมเป็นการศึกษามูลค่าสิ่งแวดล้อมที่ซ่อนอยู่ในมูลค่าสินค้าอื่น ๆ หรือที่เรียกว่า Surrogate Markets เช่น Travel Cost Model โดยใช้ระยะเวลาเดินทางจากภูมิลำเนาของนักท่องเที่ยวมายังสถานที่ท่องเที่ยว ส่วน Hedonic Price Model เป็นการศึกษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมผ่านราคาอสังหาริมทรัพย์ เช่น ที่ดินที่อยู่ติดภูเขาและลำธารอาจมีราคาสูงกว่า

(๓) Environmental as Factor Input คือ การคำนวณมูลค่าสิ่งแวดล้อมกรณีที่เป็นปัจจัยในการผลิต โดยสามารถทำได้ทาง Production Function หรือ กระบวนการผลิต และ Cost Function หรือปัจจัยการผลิต

(๔) Market Value คือ การประเมินมูลค่าสิ่งแวดล้อมโดยการศึกษาค่าใช้จ่ายของผู้บริโภค โดยวิธี Averting expenditure approach เมื่อสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป ผู้บริโภคจะมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นหรือลดลงอย่างไร Cost replacement approach ประชาชนต้องเสียเงินเพื่อซ่อมแซมเท่าไรจากการที่ธรรมชาติเปลี่ยนแปลงไป เช่น ปัญหา PM ๒.๕ ทำให้ประชาชนต้องเสียค่าใช้จ่ายในการซื้อเครื่องฟอกอากาศ และ หน้ากากอนามัย ซึ่งค่าใช้จ่ายนี้นำมาใช้เป็นมูลค่าอย่างหนึ่งของค่าเสียหายได้ และ Dose replacement approach ใช้ในการคำนวณมูลค่าสิ่งแวดล้อมเป็นช่วง ๆ เช่น จากกระบวนการผลิตไปสู่มลภาวะทางอากาศ จากมลภาวะทางอากาศจนไปสู่การเกิดโรคปอด

(๕) Benefit Transfer เป็นวิธีการประเมินที่ใช้มูลค่าสิ่งแวดล้อมที่ผู้อื่นประเมินไว้แล้วจากสถานที่อื่น มาปรับค่าตามความแตกต่างของสภาพแวดล้อมหรือสภาพทางสังคม เช่น ในการประเมินความเสียหายของแหล่งน้ำในประเทศ ก. ผู้ประเมินอาจนำมูลค่าแหล่งน้ำ

ที่ประเมินไว้แล้วของประเทศ ข. มาเป็นมูลค่าของแหล่งน้ำในประเทศ ก. ซึ่งผู้ประเมินจะต้องพิจารณาความแตกต่างของแต่ละประเทศประกอบด้วย เช่น รายได้ของประชาชน ขนาดของพื้นที่แหล่งน้ำ หรือผู้ที่ได้รับผลกระทบ ซึ่งวิธีนี้เหมาะกับการคำนวณมูลค่าสิ่งแวดล้อมอย่างรวดเร็ว เพื่อให้ได้มูลค่าความเสียหายคร่าว ๆ ดังนั้น ผู้ประเมินจึงต้องกระทำด้วยความระมัดระวังและคำนึงถึงข้อจำกัดของวิธีการที่ใช้ในการประเมิน

Environmental valuation methods have been used to determine the benefits and costs related to the use of environmental goods, improving their conditions or remedying environmental damage and must consider the complexity of the area. However, due to the limitation of space in this research, the researcher would like to briefly describe the main principle of theory of economics as followed;

(1) The Direct Method is a direct inquiry from the public. It can decompose into Contingent Valuation Method and Stated Preference Method. The contingent valuation method involves directly asking people, in a survey, how much they would be willing to pay for specific environmental services. While, the Stated preference valuation is a family of techniques which use individual respondents' statements about their preferences to estimate change in utility associated with a proposed increase in quality or quantity of an ecosystem service or bundle of services. For example, using closed-ended question to ask whether you think this natural resource is worth \$1,000,000.

(2) The indirect method inferring environmental values from observations of economic behavior (by individuals and policy makers) or the Surrogate Markets. For instance, Travel Cost Method derives willingness to pay for environmental benefits at a specific location by using information on the amount of money and time that people spend to visit the location, whereas, Hedonic pricing captures a

consumer's willingness to pay for what they perceive are environmental differences that add or detract from the intrinsic value of an asset or property.

(3) The Environmental as Factor Input considers emissions, fuels, and labor as variable inputs with quasi-fixed stocks of permits and capital which can be done by A production function shows the outputs that can be produced with various combinations of inputs. A cost function show how much it costs to produce various output levels given input prices.

(4) The Market valuation of environmental capital expenditure investment related to pollution abatement using the Averting expenditure approach considers: 'how much people spend to compensate themselves for the loss of a resource or facility, while, the Cost approach method is based on the assumption that how much people should pay a price that is equal to the cost of constructing an equivalent building. For example, owing to air pollution in Thailand, people have to buy an Air purifiers and masks. The cost of Air purifiers and masks can be calculated as one of the value of damages. Whereas, Dose replacement approach takes physical and ecological links between pollution and impact and values the final impact at a market or shadow price, such as being exposed to air pollution over a long period of time can cause lung conditions, including asthma and chronic obstructive pulmonary disease.

(5) The Benefit Transfer Method is used to estimate economic values for ecosystem services by transferring available information from studies already completed in another location or context. For example, values for source of water in a particular state may be estimated by applying measures of source of

water values from a study conducted in another state. Thus, the fundamental goal of Benefit transfer is to estimate benefits for one context by adapting an estimate of benefits from some other context. The application of the Benefit Transfer Method is some factors that determine comparability are similar types of sites such as income household, size of the evaluation area, and effect area must be taken into consideration. This approach is suitable for a quick evaluation.

ดังนั้น การนำแนวคิดทั้งสองสาขาวิชานี้มาศึกษา ร่วมกันซึ่งเรียกว่า นิติเศรษฐศาสตร์ (Law and Economics) หรือเศรษฐศาสตร์วิเคราะห์ ว่าด้วย กฎหมาย (Economic Analysis of Law) เป็นศาสตร์ ว่าด้วยการศึกษาประเด็นสำคัญทางกฎหมาย ทฤษฎี กฎหมาย การตีความกฎหมาย การออกแบบกฎหมาย การประเมินคุณค่า ย่อมก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยเฉพาะเมื่อนำแนวคิดนิติเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการ กำหนดค่าสินไหมทดแทนของศาลในคดีสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ศาลนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดมูลค่า ความเสียหายในการพิจารณาพิพากษาคดีต่อไป ซึ่ง นอกจากการพิจารณาเรื่องความเป็นธรรมแล้ว ยังต้อง พิจารณาในแง่ผลลัพธ์ที่มีปัจจัยต่อเศรษฐกิจด้วย

The law and economics is a movement applies economics theory and method to the practice of law. It maintains that the tools of economics reasoning offer the consistent legal practice and best possibility for justified. While, economic analysis of law seeks to answer questions about legal rules. For example, what are the effects of legal rules on the behavior of relevant actors? And are these effects of legal rules socially desirable? The court should applies the concept of law and economics to calculate the total value of natural resources for determine the environmental damages for justification of the case and also consider economics condition of the country as well.

วิเคราะห์ข้อสอบกฎหมาย : วิธีการตอบและตัวอย่าง

รวินท์ ชัยภักตร์ภักดี*

ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ ๗๕ ภาคสอง ปีการศึกษา ๒๕๖๕ วิชากฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ข้อ ๑

คำถาม

ข้อ ๑ (ก) นายเอกเป็นโจทก์ฟ้องนายโทให้ชำระหนี้ตามสัญญากู้ยืมเงินจำนวน ๘๐๐,๐๐๐ บาท หากไม่ชำระให้ยึดทรัพย์จำนองที่ดินโฉนดเลขที่ ๑๒๓ ออกขายทอดตลาด นายโทให้การต่อสู้คดี ขอให้ยกฟ้องระหว่างพิจารณา นายเอกกับนายโททำสัญญาประนีประนอมยอมความกัน โดยนายโทตกลงชำระหนี้ให้แก่ นายเอกเป็นเงิน ๘๐๐,๐๐๐ บาท ภายในกำหนด ๑ เดือน และนายเอกจะจดทะเบียนไถ่ถอนจำนองพร้อมส่งมอบต้นฉบับโฉนดที่ดินคืนแก่นายโท ศาลพิพากษาตามยอม ต่อมานายโทได้ชำระเงินให้แก่ นายเอกครบถ้วนภายในกำหนด แต่นายเอกไม่จดทะเบียนไถ่ถอนจำนองที่ดินและส่งมอบต้นฉบับโฉนดที่ดินคืน นายโทจึงยื่นฟ้องนายเอกว่า นายเอกผิดสัญญาประนีประนอมยอมความและคำพิพากษาทตามยอม ขอให้บังคับนายเอกจดทะเบียนไถ่ถอนจำนองที่ดินโฉนดเลขที่ ๑๒๓ และให้ส่งมอบต้นฉบับโฉนดที่ดินคืน

(ข) นายหนึ่งยื่นคำร้องขอว่า ผู้ร้องเป็นน้องร่วมบิดามารดาเดียวกันกับนายสองผู้ตาย ผู้ตายทำพินัยกรรมยกที่ดินโฉนดเลขที่ ๔๕๖ ให้แก่ผู้ร้อง การจัดการมรดกมีเหตุขัดข้อง ขอให้ตั้งผู้ร้องเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตาย ศาลชั้นต้นไต่สวนแล้ว มีคำสั่งตั้งนายหนึ่งเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตาย ต่อมานายหนึ่งยื่นคำร้องขอในคดีเดิมว่า หลังจากที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้จัดการมรดกแล้ว ผู้ร้องทราบว่าผู้ตายมีทรัพย์

มรดกเป็นเงินฝากที่ธนาคารสยาม จำกัด (มหาชน) ซึ่งตกทอดแก่นายสามและนางสี่บิดามารดาของผู้ตาย และนายสามยกเงินฝากส่วนของตนให้แก่ผู้ร้อง ผู้ร้องจึงเป็นผู้มีส่วนได้เสียในบัญชีเงินฝากดังกล่าวในฐานะเจ้าของรวม การจัดการมรดกมีเหตุขัดข้อง ขอให้ศาลมีคำสั่งตั้งผู้ร้องเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายในบัญชีเงินฝากดังกล่าว

ให้วินิจฉัยว่า ศาลชั้นต้นจะรับคำฟ้องของนายโทตาม (ก) และคำร้องขอของนายหนึ่งตาม (ข) ไว้พิจารณาได้หรือไม่

ธงคำตอบ

(ก) นายโทได้ปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความและคำพิพากษาทตามยอม โดยชำระเงินจำนวน ๘๐๐,๐๐๐ บาท ให้แก่นายเอกแล้ว นายเอกไม่ยอมจดทะเบียนไถ่ถอนจำนองและส่งมอบต้นฉบับโฉนดที่ดินที่จำนองแก่นายโทตามคำพิพากษาทตามยอม นายโทชอบที่จะร้องขอให้บังคับคดีแก่นายเอกตามสัญญาประนีประนอมยอมความและคำพิพากษาทตามยอมอันเป็นคำร้องขอที่เสนอเกี่ยวเนื่องกับการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ซึ่งคำร้องขอนั้น จำต้องมีคำวินิจฉัยของศาลก่อนที่การบังคับคดีจะได้ดำเนินไปได้โดยครบถ้วนและถูกต้อง โดยต้องร้องขอเข้าไปในคดีเดิมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๗ (๒) อันเป็นการร้องขอให้ศาลชั้นต้นดำเนินการในชั้นบังคับคดีในคดีก่อน นายโทไม่อาจนำ

* ผู้ช่วยเลขานุการรองอัยการสูงสุด, อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด

ผู้จัดการมรดกในบัญชีเงินฝากดังกล่าว จึงเป็นการยื่นคำร้องขอใหม่เข้ามาในคดีเดิม มิใช่เป็นคำร้องขอที่เสนอภายหลังเกี่ยวเนื่องกับคดีที่ค้างพิจารณาอยู่ในศาลชั้นต้น ผู้ร้องขอที่จะยื่นคำร้องขอเป็นคดีใหม่ การที่ผู้ร้องยื่นคำร้องขอในคดีเดิมจึงเป็นการมิชอบ”

ทั้งนี้ ประเด็นที่น่าสนใจจากการตรวจสอบข้อสอบข้อนี้ มีดังต่อไปนี้

๑. น้ำหนักคะแนนข้อนี้ คือ ข้อย่อย (ก) ๕ คะแนน และข้อย่อย (ข) ๕ คะแนน

๒. ข้อที่สำคัญมากสำหรับการตอบข้อสอบ คือ นักศึกษาต้องเขียนคำตอบให้อาจารย์ผู้ตรวจข้อสอบอ่านออกด้วย

๓. การตอบข้อสอบ ไม่ต้องลอกโจทย์หรือคำถามซ้ำอีกครั้ง เพราะจะทำให้นักศึกษาเสียเวลาทำข้อสอบ และไม่ได้ให้คะแนนในส่วนนี้

๔. ตอบข้อสอบยาวไม่ได้หมายความว่า จะได้คะแนนดี ตอบข้อสอบสั้นก็ไม่ได้หมายความว่า จะได้คะแนนน้อย คะแนนขึ้นอยู่กับการเขียนตอบข้อสอบได้ถูกต้องและครบทุกประเด็น

๕. จากการตอบคำถามข้อย่อย (ก) ทำให้รู้ว่า นักศึกษาบางคน (ส่วนน้อย) ยังไม่เข้าใจว่าการทำสัญญาประนีประนอมในศาลกับนอกศาลแตกต่างกันอย่างไร

๖. ประเด็นข้อย่อย (ก.) นักศึกษามักตอบผิด โดยบางคนตอบว่าเป็นฟ้องซ้ำหรือบางคนตอบว่าไม่เป็นฟ้องซ้ำ

๗. ประเด็นข้อย่อย (ข.) นักศึกษามักตอบผิดว่า ศาลไม่รับหรือยกคำร้องเพราะนายหนึ่งมีอำนาจจัดการมรดกบัญชีธนาคารได้อยู่แล้ว

๘. อ่านโจทย์หรือคำถามให้เข้าใจว่าถามอะไร นักกฎหมายที่เก่งต้องจับประเด็นได้ดี เช่น ในคำถามข้อย่อย (ข.) ได้ความว่า นายสามและนางสี่เป็นบิดามารดาของผู้ตายและนายหนึ่งผู้ร้อง อีกทั้งผู้ตายคือ นายสอง ไม่ใช่ นายสาม แต่มีหลายคนตอบว่า นายสาม คือผู้ตายด้วยอีกคนหนึ่งด้วย

๙. นักศึกษาบางคนทำข้อสอบข้อใหม่โดยไม่ขึ้นหน้าใหม่

๑๐. อย่าทำสัญลักษณ์ใด ๆ ในสมุดคำตอบ เช่น อย่าใช้ปากกาไฮไลต์ขีดเน้นข้อความที่ตอบ อย่าใช้ปากกาแดงหรือน้ำเงินขีดเส้นใต้เน้นข้อความใด ๆ หรืออย่าใช้ปากกาแดงหรือน้ำเงินขีดเส้นเมื่อทำข้อสอบข้อใดเสร็จ เพราะอาจารย์ผู้ตรวจข้อสอบอาจตีความว่าเป็นการทำสัญลักษณ์ได้

๑๑. ตอบเสร็จข้อใดแล้ว ทำย้ข้อนั้น นักศึกษาควรเขียนสรุปด้วยว่าตอบหรือฟังธงว่าอะไร

เคล็ด (ไม่) ลับ

ในระหว่างที่ผู้เขียนคุมสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ ๗๕ ภาค ๒ นี้ มีนักศึกษาบางคนเขียนเลขประจำตัวสอบผิด โดยไปเขียนซ้ำกับเลขของนักศึกษาคนอื่น จึงขอให้นักศึกษาตรวจสอบเลขประจำตัวสอบและเลขนักศึกษาที่เขียนบนปกสมุดคำตอบให้ถูกต้องด้วย รวมทั้งนักศึกษาต้องพึงระวังโทรศัพท์มือถือ กระเป๋าเงินไอแพด หรือของมีค่าใด ๆ ในกระเป๋าที่วางไว้นอกห้องสอบด้วย เพราะอาจมีมิฉฉาชีพแอบเข้ามาลักทรัพย์ได้

บทนำ

กระบวนการยุติธรรมถือเป็นที่ยึดเหนี่ยวของสังคม สังคมย่อมคาดหวังให้ระบบประสิทธิ์และประสาทความยุติธรรมอย่างเต็มที่เมื่อมีผู้เรียกหา ทว่าที่ผ่านมา สังคมเริ่มตั้งคำถามกับกระบวนการยุติธรรม และเรียกร้องให้มีการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม อย่างไรก็ตาม การปฏิรูปนั้นมิอาจไร้ซึ่งการตั้งคำถามกับระบบต้นทางของการผลิตนักกฎหมาย และการมีอยู่ของนักกฎหมายผู้มีความเที่ยงธรรม ไร้รอบ เข้าใจบริบทของสังคมและเห็นความเป็นมนุษย์ในเจตนารมณ์ของตัวบทกฎหมาย

จากความในตอนหนึ่งของ พระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เนื่องในพิธีพระราชทานประกาศนียบัตรแก่ผู้สอบไล่ได้ตามหลักสูตรของสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา สมัยที่ ๓๓ เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๔ ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร ความว่า

“มีคำพูดถึงนักกฎหมาย อยู่ตอนหนึ่งว่า คนที่ทำงานกับกฎหมายมาก ๆ มักจะติดอยู่กับตัวบทกฎหมาย คำพูดอย่างนี้ ดูจะไม่ใช้คำชม หากเป็นคำติถึงนักกฎหมายบางคน ที่ยึดติดกับตัวบทกฎหมาย เป็นหลักการดำรงรักษาความยุติธรรม ซึ่งดูจะเป็นการคับแคบเกินไป และอาจทำให้รักษาความยุติธรรมได้ไม่เต็มที่ ผู้ที่ทำหน้าที่ พิทักษ์ความยุติธรรม ความเป็นธรรม จึงควรระมัดระวัง คือควรจะได้ทำความเข้าใจให้แน่ชัดว่ากฎหมายนั้นไม่ใช่ตัวความยุติธรรม เป็นแต่เพียงเครื่องมืออย่างหนึ่งในการใช้รักษาและอำนวยความยุติธรรม เท่านั้น

การที่กฎหมายต้องมุ่งหมายใช้เพื่อรักษาความยุติธรรม ไม่ใช่เพื่อรักษาตัวบทกฎหมายเอง และการรักษาความยุติธรรมอันดี ก็มีได้แม้วงแคบอยู่เพียงแค่ว่าขอบเขตของกฎหมาย หากต้องขยายให้ออกไปถึงศีลธรรม จรรยา ตลอดจนเหตุและผลตามความเป็นจริงด้วย

ท่านทั้งหลายชอบที่จะสร้างความคิด จิตใจไว้ให้ถูกต้องเป็นอิสระ และเพียรพยายามให้เป็นคนกล้า หมายถึง กล้าที่จะทำความถูกต้อง เป็นธรรม ไม่ยอมทำตัวให้ติดอยู่กับความคิดและแบบพิธีอันคับแคบ เพื่อช่วยกันต่อสู้ป้องกันมิให้ความสุจริต ยุติธรรม ต้องถูกข่มยี้ ให้เศร้าหมอง และจำกัดสิ่งๆ เรียกว่า ช่องโหว่ในกฎหมายให้ลดน้อยลงไป การใช้กฎหมาย ของเราจึงจะบรรลุจุดหมายอันสูงส่ง ที่มุ่งประสงค์ได้ ณ ที่นี้”^๑

พระบรมราโชวาทองค์นี้ ได้สะท้อนภาพปัญหา ซึ่งเป็นผลข้างเคียงที่เกิดจากการศึกษากฎหมายที่ให้ความสำคัญกับทางด้านวิชาชีพ จากการศึกษาตัวบทกฎหมายในกรอบวิชาชีพจนมีความเชี่ยวชาญในตัวบทกฎหมายและการใช้กฎหมายในลักษณะแบบนักเทคนิคกฎหมาย โดยไม่ให้ความสำคัญกับความรู้ในศาสตร์อื่น ๆ ควบคู่กัน จะทำให้มีความรู้คับแคบ และไม่อาจมีความเข้าใจในหลักศีลธรรม จรรยา ตลอดจนเหตุและผลตามความเป็นจริงได้อย่างถ่องแท้ จะทำให้การอำนวยความยุติธรรมแก่สังคมมิอาจกระทำได้อย่างสมบูรณ์

บทความชิ้นนี้ มุ่งอภิปรายในประเด็นผลข้างเคียงของการเป็นนักเทคนิคกฎหมาย ประกอบถ้อยความของบูรพาจารย์ และผู้ทรงภูมิรู้ทางนิติศาสตร์ โดยแบ่งออกเป็น ๓ ส่วน ส่วนแรก คือการกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการเรียนกฎหมายในแต่ละช่วงเวลา โดยใช้กรอบการวิเคราะห์ตาม “แนวคิดนิติศาสตร์ไทย ๓ กระแส” ของ รองศาสตราจารย์สมชาย ปรีชาศิลปกุล ส่วนที่สอง คือการกล่าวถึงผลข้างเคียงอันเป็นผลจากเหตุในส่วนที่หนึ่ง สะท้อนภาพออกมาผ่านคำว่า “นักนิติศาสตร์และนักกฎหมาย” และส่วนที่สาม คือกล่าวถึงการพัฒนาวิชาชีพกฎหมายที่คำนึงถึงเงื่อนไขของสังคม ซึ่งเป็นข้อเสนอทางออกของประเด็นปัญหา

* ผู้อำนวยการกองบริการ สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

^๑ ความตอนหนึ่งของ พระบรมราโชวาท ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ เนื่องในพิธีพระราชทานประกาศนียบัตรแก่ผู้สอบไล่ได้ตามหลักสูตรของสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา สมัยที่ ๓๓ ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร (๒๙ ตุลาคม ๒๕๒๔)

๑. วัตถุประสงค์ของการเรียนกฎหมายที่เปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่การเริ่มต้นของระบบกฎหมายสมัยใหม่

๑.๑ การศึกษากฎหมายเพื่อการก่อร่างรัฐสมัยใหม่

กระบวนการพัฒนาของระบบกฎหมายสมัยใหม่ (Modern Law) ของไทย ถือกำเนิดมาจากความพยายามปรับตัวให้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงทางสังคมแห่งยุคสมัยที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในแทบทุกด้าน เริ่มปรากฏเป็นรูปธรรมขึ้นในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ได้ทรงใช้พระราชอำนาจตามอย่างแนวคิดกฎหมายบ้านเมือง (Legal Positivism) กล่าวคือ มีการยกเลิกกฎหมายที่ไม่เหมาะสมและบัญญัติกฎหมายใหม่ให้เหมาะสมแก่กาลสมัย ทั้งนี้ไม่จำเป็นต้องผูกพันกับกฎหมายเก่า โดยมีคัมภีร์พระธรรมศาสตร์^๒ เป็นหลักแห่งความยุติธรรม จบในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้เริ่มมีความจำเป็นที่จะต้องปฏิรูประบบกฎหมายให้เป็นแบบตะวันตก ตามแนวทาง ระบบกฎหมายแบบประมวลธรรม (Civil Law System) โดยมีคำสั่งของผู้ปกครองแผ่นดินเป็นหลักแห่งความยุติธรรม^๓ อันเป็นเหตุให้มีการบัญญัติกฎหมายใหม่เกิดขึ้น โดยเฉพาะกฎหมายด้านธุรกิจการค้า เพื่อตอบสนองสภาพทางเศรษฐกิจสังคมที่เปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่การขยายตัวทางการค้าและพาณิชย์กรรม อันเป็นผลให้ต้องมีความสัมพันธ์เชิงสัญญาระหว่างเอกชนเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงยังปรากฏในด้านรากฐานทางความคิดทางกฎหมาย เช่น ในกฎหมายอาญาที่รับเอาแนวความคิดว่า บุคคลคือองค์ประธานแห่งสิทธิ (Subject of Law) การจะลงโทษบุคคลใด ๆ จะกระทำได้ก็ต่อเมื่อมีการพิสูจน์อย่างชัดเจนแล้วว่า บุคคลนั้นได้กระทำความผิดจริง โดยกระบวนการยุติธรรมที่เปิดโอกาสให้มีการพิสูจน์และโต้แย้งจากผู้ถูกกล่าวหา

ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เกิดแนวคิดที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการ

เรียนการสอนตลอดจนหลักสูตรของโรงเรียนกฎหมายที่ตั้งขึ้นในสมัยพระเจ้าลูกยาเธอ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ให้สอดคล้องกับระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law) โดยเริ่มขึ้นเมื่อการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๑ และบรรพ ๒ ใกล้จะเสร็จ จึงเกิดความจำเป็นที่นักกฎหมายจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจประมวลกฎหมายอย่างถ่องแท้ เนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่กำลังจะยกร่างเสร็จนั้นมีหลักกฎหมายและนิติวิธี (Legal Method) อย่างเดียวกับการร่างประมวลกฎหมาย (Codification) แต่การเรียนการสอนในโรงเรียนกฎหมายยังเป็นรูปแบบคอมมอนลอว์ (Common Law) เมอร์ซิเออร์ ยอร์ช ปาดูซ์ (M. George Padoux) หัวหน้าคณะกรรมการร่างประมวลกฎหมาย ได้ถวายบันทึกความเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการศึกษากฎหมายเพื่อการใช้ประมวลกฎหมาย ต่อกรมหลวงสวัสดิวัตน์วิศิษฏ์ อธิบดีศาลฎีกา (บันทึกดังกล่าวเป็นภาษาอังกฤษ มีจำนวน ๒๘ หน้า) เพื่อนำกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว กรมหลวงสวัสดิวัตน์วิศิษฏ์ได้ทรงพิจารณาบันทึกความเห็นของเมอร์ซิเออร์ ยอร์ช ปาดูซ์แล้ว มีพระดำริเห็นชอบด้วย จึงมีลายพระหัตถ์กราบบังคมทูลเมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๔๕๖ ขอรับพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัยในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียนกฎหมายให้สอดคล้องกับระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law)

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระบรมราชวินิจฉัยในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบการเรียนการสอนและหลักสูตรในโรงเรียนกฎหมายเช่นเดียวกับความเห็นของกรมหลวงสวัสดิวัตน์วิศิษฏ์กับของเมอร์ซิเออร์ ยอร์ช ปาดูซ์ จึงมีพระราชหัตถเลขาถึงกรมหลวงสวัสดิวัตน์วิศิษฏ์ เมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๔๕๖ ความว่า

“.....เห็นว่าความเห็นของนายยอร์ช ปาดูซ์ ที่ได้แสดงโดยละเอียดละออเป็นหลักฐานดี เห็นชอบด้วยทุกประการ จริงอยู่ที่ตัวหม่อมฉันเป็นผู้ที่ได้เรียนกฎหมาย

^๒ กฎเกณฑ์ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ และมีอำนาจบังคับบัญชาเหนือมนุษย์ทั้งปวง กล่าวคือ หน้าที่ของพระมหากษัตริย์ ก็คือการธำรงรักษาความยุติธรรมให้เป็นไปตามคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ พระมหากษัตริย์ไม่ทรงมีพระราชอำนาจแก้ไขได้โดยอำนาจของพระองค์เอง

^๓ การได้รับอิทธิพลทางความคิดมาจาก แนวคิดของ จอห์น ออสติน (John Austin ค.ศ. ๑๗๙๐-๑๘๕๙) นักคิดคนสำคัญที่วางรากฐานให้กับแนวคิดของสำนักกฎหมายบ้านเมืองซึ่งกำลังเฟื่องฟูอยู่ในประเทศอังกฤษ อธิบายว่ากฎหมาย คือ คำสั่งซึ่งบัญญัติขึ้นโดยอาศัยอำนาจสูงสุดในทางการเมืองที่สมาชิกส่วนใหญ่ของสังคมยอมรับ และหากมีการฝ่าฝืนก็จะได้รับการลงโทษ ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวทางปฏิรูประบบประเทศในรัชกาลที่ ๕ ในแง่การรวมศูนย์อำนาจ

ตามทางอังกฤษ แต่รู้สึกว่ามีเมืองเราได้ตกลงแล้วว่าจะใช้กฎหมายอย่างแบบประมวลธรรม เพราะฉะนั้นสมควรที่เราจะคิดจัดการศึกษาให้เป็นประโยชน์มากที่สุดทางนั้น เพราะฉะนั้นอนุญาตให้ท่านวางรูปการไปตามความเห็นของนายอร์ช ปาตุซ์ และตามที่ได้พูดกันแล้วด้วยปากเมื่อวันที่ ๑๖ เดือนนี้.....”

จึงกล่าวได้ว่า บันทึกความเห็นของเมอร์ซีเยอร์ ยอร์ช ปาตุซ์ และรายงานคำกราบบังคมทูลของกรมหลวงสวัสดิวัดนวิศิษฎ์ ได้ก่อให้เกิดแนวคิดที่จะมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนและหลักสูตรวิชากฎหมายในโรงเรียนหลวงของกระทรวงยุติธรรมให้ลงรอยกับระบบกฎหมายของประเทศ คือระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law)

จากการปฏิรูประบบกฎหมายให้เป็นแบบตะวันตก ทำให้ต้องมีการจัดตั้ง โรงเรียนกฎหมาย และจัดระบบการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบตามแบบของตะวันตก เพื่อบ่มเพาะบุคลากรเข้าสู่ระบบงานยุติธรรมที่กำลังอยู่ในห้วงเวลาของการปฏิรูป โดยมีหลักสูตรการศึกษากฎหมายที่ออกแบบเพื่อสร้างความเข้าใจในหลักกฎหมายสำหรับการปฏิบัติการทางด้านกฎหมาย ส่งผลให้ วิชาสำหรับการสอบไล่ของโรงเรียนกฎหมายรุ่นแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๐ คือ กฎหมายลักษณะอาญา กฎหมายสัญญา กฎหมายลักษณะผิดเมีย กฎหมายมรดกกับประทุษร้ายส่วนแบ่ง กฎหมายทาส กฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายวิธีพิจารณาต่าง ๆ และประกาศต่าง ๆ เป็นต้น ผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนกฎหมายจะเข้ามาเป็นบุคลากรที่สำคัญต่อระบบราชการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกิจการด้านศาลยุติธรรม ดังในปีแรกผู้ที่สอบไล่ได้ของโรงเรียนกฎหมายจำนวน ๙ ท่าน กระทรวงยุติธรรมรับไว้ทำงานในตำแหน่งผู้พิพากษาของระบบการศาลแบบใหม่ทุกคน

๑.๒ การศึกษากฎหมายแบบสหวิทยาการเพื่อการบูรณาการ

การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาสู่ระบอบประชาธิปไตยเมื่อ

พ.ศ. ๒๔๗๕ ส่งผลให้ระบบการศึกษากฎหมายต้องรองรับระบอบการปกครองใหม่ที่กำลังก่อตัวภายใต้รูปแบบการปกครองที่ยึดถือรัฐธรรมนูญเป็นหลักสูงสุดในการปกครองบ้านเมือง รวมถึง “หลัก ๖ ประการ” ของคณะราษฎรที่ต้องการจะให้การศึกษาอย่างเต็มที่แก่ราษฎร ส่งผลให้เกิดแนวคิดที่ว่าสถาบันการศึกษาพึงจัดรูปแบบของการศึกษาให้เป็น “ตลาดวิชา”^๔ ดังที่ปรากฏขึ้นใน มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง (มธก.) ซึ่งมุ่งสร้างความรู้ความเข้าใจต่อรัฐและระบอบการปกครองดำเนินไปบนหลักการของระบอบประชาธิปไตยต่อราษฎรหม่อมมากอย่างเร่งด่วนเพื่อให้เกิดความเข้าใจ และความพร้อมใจที่จะร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการอภิวัฒน์บ้านเมืองให้เป็นไปตามแนวทางใหม่ ดังนั้น ระบบการศึกษากฎหมายของ มธก. ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง พ.ศ. ๒๔๗๖ จึงต้องมุ่งเน้นการศึกษากฎหมายในลักษณะของการสร้าง “นักนิติศาสตร์” ผู้มีความรอบรู้มากกว่าการสร้าง “นักปฏิบัติการทางกฎหมาย” ที่มีความรู้จำกัดแต่เพียงในตัวของกฎหมาย

ระบบการศึกษากฎหมายของ มธก. ซึ่ง ร่องศาสตราจารย์สมชาย ปรีชาศิลปกุล ได้ให้คำจำกัดความว่า “นิติศาสตร์สกุลปรีดี พนมยงค์” นั้น จึงมิได้มุ่งผลิตบุคลากรในวิชาชีพที่มีขอบเขตจำกัด^๕ แต่พยายามเชื่อมโยงวิชากฎหมายกับความรู้ด้านอื่น ๆ เช่น เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ ปรัชญา ตลอดจนได้มีการนำวิชาใหม่ ๆ ซึ่งไม่เคยมีมาในโรงเรียนกฎหมายเข้ามาสอน เช่น วิชาหลัก เศรษฐศาสตร์ วิชาลัทธิเศรษฐกิจ วิชากฎหมายเลือกตั้ง และวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ เป็นวิชาที่พิจารณาถึงหลักการพื้นฐานของหลักการว่าด้วยเสรีภาพและความเสมอภาคของประชาชนที่เป็นหลักการพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตย โดยอีกส่วนเป็นการบรรยายถึงความเป็นมาของการเปลี่ยนแปลงการปกครอง และการวิเคราะห์รัฐธรรมนูญในแต่ละมาตรา ทั้งหมดนี้เป็นไปเพื่อให้ นักศึกษากฎหมาย ทั้งที่มุ่งหมายจะเป็นผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมาย และสายอาชีพอื่น ๆ มีความ

^๔ ดังจะเห็นได้จากระเบียบของการเข้าเป็นนักศึกษา มธก. ซึ่งค่อนข้างเปิดกว้างให้กับประชาชนที่จะสมัครเข้า ทั้งนี้อาจสะท้อนถึงความจำเป็นที่การดำเนินการศึกษาของระบบใหม่นั้น ต้องกระทำการภายใต้สภาวะเร่งด่วนเนื่องจากระบอบการปกครองใหม่นั้นได้รับการสถาปนาขึ้นอย่างรวดเร็วโดยกลุ่มบุคคลเพียงจำนวนหนึ่ง จึงต้องรีบผลิตผู้ที่มีความคิดเห็นสอดคล้องกันอย่างเร่งด่วน

^๕ การจัดการศึกษาของ มธก. ในระดับปริญญาตรีมีเพียงปริญญาธรรมศาสตร์บัณฑิต (ธ.บ.) เพียงปริญญาเดียว ผู้สำเร็จการศึกษาจะมีได้วุฒิการศึกษาเป็นเนติบัณฑิต ดังเช่นบุคคลที่สำเร็จจากโรงเรียนกฎหมาย หรือมิได้เป็นนิติศาสตร์บัณฑิตก็แสดงให้เห็นความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านกฎหมาย แต่หลักสูตรธรรมศาสตร์บัณฑิตเป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นกฎหมาย และเป็นการศึกษากฎหมายที่สัมพันธ์กับความรู้ ในด้านอื่น ๆ

รู้ที่รอบด้าน มีมุมมองที่กว้างขวาง และสามารถเข้าใจ
กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ^๖ ทั้งนี้ก็ยังเป็นการส่งเสริม
ให้แนวคิดทางกฎหมายตามหลักความยุติธรรมใน
ระบอบการปกครองแบบใหม่สามารถสื่อสารกับสังคม
ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ปรากฏเด่นชัดในจำนวนนักศึกษา
ที่สมัครเข้าเรียน มธก. มากมาย แตกต่างจากโรงเรียน
กฎหมายอย่างมีนัยสำคัญ

๑.๓ การศึกษากฎหมายเพื่อประกอบ วิชาชีพ

การยกเลิกหลักสูตรธรรมศาสตร์บัณฑิต ของ
มธก. ใน พ.ศ. ๒๔๘๕^๗ แทนที่ด้วยหลักสูตรนิติศาสตร์
บัณฑิต อันเป็นผลมาจากความจำเป็นตามสถานการณ์
บ้านเมือง และค่านิยมทางนโยบายที่มุ่งผลิตบุคลากร
วิชาชีพ คือ การเริ่มต้นของช่วงเปลี่ยนผ่านของการก้าว
สู่ทิศทางการศึกษากฎหมายที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของ
ระบบการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับทางด้านวิชาชีพ ซึ่ง
รองศาสตราจารย์สมชาย ปรีชาศิลปกุล ได้ให้คำจำกัด
ความว่า “ยุควิชาชีพนำวิชาการ” เนื่องจากสถานการณ์
ที่กำลังเกิดขึ้นนั้นถือเป็นการเปลี่ยนทิศทางการศึกษากฎหมาย
บนฐานของสหวิทยาการมาสู่การเป็น “ช่าง
เทคนิคทางกฎหมาย” มากขึ้น ปรากฏชัดเจนผ่านการ
เปลี่ยนแปลงหลักสูตรซึ่งให้ความสำคัญกับการสร้าง
บุคคลที่จะเป็นผู้ประกอบวิชาชีพทางด้านกฎหมาย
มากขึ้น เช่น กฎหมายอาญาที่เดิมเคยจัดไว้เพียงภาค
การศึกษาเดียว ก็ขยายออกเป็น ๓ ภาคการศึกษา
มีการสอนวิชาซึ่งเป็นวิชาชีพเฉพาะทางเพิ่ม เช่น
พระราชบัญญัติข้าราชการตุลาการ อัยการ และ
นายความ เป็นต้น^๘

การศึกษากฎหมายที่ให้ความสำคัญกับวิชาชีพใน
ทุกวันนี้ เกิดขึ้นด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้ผู้ประกอบ
วิชาชีพด้านกฎหมายมีความเป็นนักวิชาชีพ คือ มีความรู้
ความเชี่ยวชาญในความรู้จำเพาะซึ่งอาชีพอื่นมีอาจ
ทดแทนได้^๙ “วิชาชีพ” ในภาษาอังกฤษ คือ Profession
พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิพงษ์ประพันธ์

ทรงให้ความหมายว่า คือ “อาชีพะ” ที่ต้องมีการ
“ปฏิญาณ” ศาสตราจารย์ ปรีดี เกษมทรัพย์ ให้
คำอธิบายในทำนองเดียวกันว่า “วิชาชีพ” หมายถึง
อาชีพอันประกอบด้วยวิชา จึงไม่ใช่ทุกอาชีพ ที่จะเรียก
ได้ว่าเป็นวิชาชีพ โดยวิชาชีพย่อมประกอบด้วยลักษณะ
อย่างน้อย ๓ ลักษณะ ด้วยกัน ได้แก่ (๑) เป็นอาชีพที่
เป็นการทำงานที่มีการอุทิศตนทำไปตลอดชีวิต (๒) การ
งานที่ทำนั้น ต้องได้รับการสั่งสอนอบรมเป็นเวลานาน
(๓) ผู้ทำงานประเภทนั้น จะต้องมิใช่ชุมชน หรือเป็น
หมู่คณะ ที่มีชนบทร่วมนิยมประเพณี จรรยาบรรณ
เกียรติยศ และศักดิ์ศรี ตลอดจนมีองค์กรและ
กระบวนการเพื่อสอดส่องพิทักษ์รักษาชนบทร่วมนิยม
เกียรติศักดิ์ ศักดิ์ศรี ในกรณีวิชาชีพกฎหมายนั้น
เนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่ได้ก่อตั้ง ใน
พ.ศ. ๒๔๕๗ ตามพระราชประสงค์พระบาทสมเด็จพระ
มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อให้เป็นองค์กรวิชาชีพ
กฎหมายที่มีบทบาทในการช่วยกำกับดูแลผู้ประกอบ
วิชาชีพด้านกฎหมายทั้งหมดให้ดำรงตนอย่างเที่ยงธรรม
รักษาความประพฤติมิให้เสื่อมเสีย การเป็นที่พึ่งทาง
กฎหมายแก่ประชาชน และอำนวยความสะดวกให้แก่
สังคม นอกจากนี้ สำหรับวิชาชีพทนายความ ได้มีการ
จัดตั้งสภาทนายความ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เมื่อปี
พ.ศ. ๒๕๒๘ เนื่องจากเป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญ และ
อาจสร้างผลกระทบต่อสังคมได้ในวงกว้าง

การจัดตั้งสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่ง
เนติบัณฑิตยสภา ขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๑ เป็นเครื่องบ่งชี้
ที่สำคัญที่สุด ในการที่ระบบการศึกษากฎหมายที่มุ่งเน้น
ความเป็นวิชาชีพได้ลงหลักปักฐานอย่างมั่นคง เนื่องจากการ
มุ่งเน้นไปที่การอบรมด้านวิชาชีพในภาคปฏิบัติก่อน
จะเข้าปฏิบัติงานวิชาชีพด้านกฎหมาย และให้การศึกษาดู
แบบทฤษฎี การตีความตามแนวคำพิพากษา
ศาลฎีกา และการบังคับใช้กฎหมายเป็นหลักเพื่อให้ผู้ที่
ศึกษาสามารถใช้กฎหมายที่มีอยู่ได้ต้องตรงตามความ
มุ่งหมายของค่านิยมในวิชาชีพ และหลักความยุติธรรม

โปรดติดตามตอนจบในฉบับหน้า

^๖ ด้วยเหตุนี้ ระบบการศึกษาที่มีลักษณะเฉพาะโดยเป็นระบบที่พยายามเชื่อมโยงวิชากฎหมายกับความรู้ด้านอื่นเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่รอบด้านซึ่ง
สามารถกล่าวได้ว่าเป็นโอกาสของการสร้างความรู้ ทางกฎหมายที่ไม่ “แคบ” ซึ่งสามารถเชื่อมโยง กฎหมายเข้ากับโลกและความเป็นจริงได้
กว้างขวางมากขึ้น อันแตกต่างจากระบบการศึกษากฎหมาย แบบเดิม ที่มีความมุ่งหมายเพียงเพื่อผลิตบุคลากรเข้าสู่ระบบราชการ

^๗ มาตรา ๓ พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. ๒๔๘๕
ขณะที่มีการตัดวิชาซึ่งเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจสังคมออกไป เช่น วิชาลัทธิเศรษฐกิจ

^๘ “วิชาชีพ” ในภาษาอังกฤษ คือ Profession มาจากคำกริยา to profess มีต้นรากมาจากคำละติน pro + fateri ซึ่งเป็นศัพท์ที่ใช้
สำหรับปฏิญาณตนทางศาสนา หมายความว่า “การยอมรับหรือรับว่าเป็นของตน” พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิพงษ์ประพันธ์ ทรงแปลว่า
อาชีพ + ปฏิญาณ

มุมมองข่าว

สวัสดิ์ศิริรับ สมาชิกจุลสารข่าวเนติบัณฑิตยสภาและผู้อ่านทุกท่าน

ประเมศวร์ อินทรชุมนุม*

ขณะนี้ เนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชูปถัมภ์ (กองทุนพัชรกิติยาภาเพื่อการศึกษากฎหมาย) กำลังเปิดรับสมัครนักศึกษากฎหมายและผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายของไทย เพื่อสอบแข่งขันรับทุนพัชรกิติยาภาเพื่อการศึกษากฎหมาย ไปศึกษาวิชากฎหมายในระดับปริญญาโท ณ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยคอร์เนล (Cornell Law School) ประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวน ๑ ทุน ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป จนถึงวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๖๖

ผู้ที่สนใจสามารถดูรายละเอียดเพิ่มเติม และดาวน์โหลดใบสมัครฯ ได้ที่ www.thethaibar.or.th กองทุนพัชรกิติยาภาเพื่อการศึกษากฎหมาย หรือสแกนคิวอาร์โค้ดนี้

แผนกตำราและคำบรรยาย

เปิดจองหนังสือรวมคำบรรยาย ภาคหนึ่ง สมัยที่ ๗๖ ปีการศึกษา ๒๕๖๖ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป โดยสามารถจองผ่านระบบออนไลน์ <https://textbook.thethaibar.or.th> (๑ ชุด มี ๑๖ เล่ม)

← **SCAN QR CODE**

- รับผิดชอบเอง ราคาชุดละ ๑,๘๐๐ บาท
- ไปรษณีย์ลงทะเบียน ราคาชุดละ ๒,๔๐๐ บาท (รวมค่าจัดส่งแล้ว)
- ไปรษณีย์ลงทะเบียน (ด่วนพิเศษ) EMS ราคาชุดละ ๓,๐๐๐ บาท (รวมค่าจัดส่งแล้ว)

หมายเหตุ

๑. การชำระเงินผ่านเคาเตอร์ธนาคาร มีค่าธรรมเนียม ๑๐ บาท เท่ากันทุกสาขาทั่วประเทศ
๒. ผู้สั่งจองหนังสือ มีค่าบริการระบบออนไลน์ ๒๐ บาท เท่ากันทุกประเภทการสั่งจอง
๓. กรณีผู้สั่งจองได้ทำการสั่งจองและชำระเงินประเภทใดแล้วไม่สามารถเปลี่ยนประเภทได้
๔. กรณีผู้สั่งจองได้ทำการสั่งจองและชำระเงินแล้ว ไม่สามารถรับเงินคืนได้ทุกกรณี
๕. ผู้สั่งจองโดยแสดงความจำนงรับหนังสือด้วยตนเอง โปรดมารับหนังสือให้ทันภายในระยะเวลาที่กำหนด หากไม่มารับตามกำหนดถือว่าสละสิทธิ์
๖. การส่งคืนหนังสือ จะต้องไม่มีการขีดเขียน ฉีกขาด หรือทำสัญลักษณ์ใด ๆ ทั้งสิ้น และส่งคืนภายใน ๑๔ วัน หลังจากวันที่ได้รับหนังสือ

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม โทร. ๐๒ ๘๘๗ ๖๘๑๔ และ ๐๒ ๘๘๗ ๖๘๐๑ - ๗ ต่อ ๑๐๖

* กรรมการเนติบัณฑิตยสภา, ประธานอนุกรรมการประชาสัมพันธ์ เนติบัณฑิตยสภา, ประธานคณะกรรมการดำเนินการสนับสนุนบัณฑิตสหกรณ์แห่งประเทศไทย, อัยการอาวุโส สำนักงานการสอบสวน สำนักงานอัยการสูงสุด

ข่าว เติบตันทิตยสภา

เจ้าพระคุณ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ทรงเป็นประธานประกอบพิธีเททองหล่อพระเกตุพระนโรคันตราย (จำลอง) พระประจำเนติบัณฑิตยสภา

วันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๖๖ เวลา ๑๗.๐๐ น. เจ้าพระคุณ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก เสด็จออกโทท หน้าพระอุโบสถ วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม เพื่อทรงเป็นประธานประกอบพิธี เททองหล่อพระเกตุพระนโรคันตราย (จำลอง) พระประจำเนติบัณฑิตยสภา ในงานนี้ มีนายชูชัย วิริยะสุนทรวงศ์ อุปนายก เนติบัณฑิตยสภา คนที่ ๑ นางสาวปิยกุล บุญเพิ่ม อดีตประธานศาลฎีกาและอดีตนายกเนติบัณฑิตยสภา นายชาติ สุวรรณิน เลขาธิการเนติบัณฑิตยสภา ว่าที่ร้อยตรีถวัลย์ รุยาพร รองเลขาธิการเนติบัณฑิตยสภา นายสมชาย จุณินดี รองเลขาธิการสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา นายประเสริฐ เสียงสุทธิวงศ์ รองเลขาธิการสำนักอบรม ศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา นายอรรถพล ใหญ่สว่าง ประธานคณะอนุกรรมการจัดสร้างพระนโรคันตราย พระประจำเนติบัณฑิตยสภา นายปรเมศวร์ อินทรชุมนุม ประชาสัมพันธ์ นายเอื้อน ขุนแก้ว กรรมการฝ่ายต่างประเทศ นายสุชาติ ธรรมาพิทักษ์กุล กรรมการเนติบัณฑิตยสภา พร้อมด้วยคณะอนุกรรมการดำเนินการจัดสร้างพระนโรคันตราย พระประจำเนติบัณฑิตยสภา ผู้พิพากษา อัยการ พนักงานเนติบัณฑิตยสภา และประชาชนทั่วไป เข้าร่วมพิธี

อนึ่ง พระนโรคันตราย (จำลอง) พระประจำเนติบัณฑิตยสภา มีพุทธลักษณะเป็นพระพุทธรูปปางสมาธิ ขนาดหน้าตักกว้าง ๖๖.๖๖ เซนติเมตร เนื้อสำริด มีขนาดแปลงเป็นมนุษย์อยู่ ๒ ข้าง จัดสร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์และสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ให้กำเนิดเนติบัณฑิตยสภาและเพื่อเป็นสิริมงคล ยึดเหนี่ยวจิตใจบุคลากรของเนติบัณฑิตยสภาและนักศึกษากฎหมาย ตลอดจนประชาชนทั่วไป

บรรณาธิการIIกลอง

เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี ๓ มิถุนายน ๒๕๖๖ ขอพระองค์ทรงพระเจริญ ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม

องค์การสหประชาชาติ ได้กำหนดให้วันที่ ๒๖ มิถุนายนของทุกปี เป็นวันต่อต้านยาเสพติดโลก เพื่อให้ทุกประเทศทั่วโลก ได้ตระหนักถึงภัยคุกคามของปัญหาเสพติด ที่มีผลกระทบต่อมวลมนุษยชาติ ประเทศไทย ในฐานะประเทศสมาชิก ได้ปฏิบัติและยืนยันเจตนารมณ์ร่วมกับประชาคมโลกในการต่อต้านยาเสพติด มาตั้งแต่ปี ๒๕๓๐ จนถึงปัจจุบัน

จุลสารข่าวเนติบัณฑิตยสภา ประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้ บทอาเศียรวาทถวายพระพรชัยมงคล สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี ประพันธ์โดย นัฏฐติ นาคเกิด บทความ เนื่องจากปก เสนอเรื่อง “๒๖ มิถุนายน วันต่อต้านยาเสพติดโลก”, บทความ ปัญหาจากข้อหาหรือกฎหมายที่น่าสนใจ เสนอเรื่อง “การยกเลิกหรือเพิกถอนสัญญาประนีประนอมยอมความในชั้นศาล” โดย สิตางค์ ตั้งศิริ กล่าวถึง กรณีสำนักงาน ก. ในฐานะโจทก์จะต้องดำเนินการให้มีการบังคับคดีแพ่งอยู่ตราบใดที่ยังไม่มีการยกเลิกหรือเพิกถอนสัญญาประนีประนอมยอมความซึ่งหากบังคับต่อไปนั้นจะเป็นการไม่เป็นธรรม ดังนั้น เพื่อให้ได้ข้อยุติเกี่ยวกับการดำเนินการงดหรือถอนการบังคับชำระหนี้ในกรณีดังกล่าว สำนักงาน ก. จึงขอหารือว่าสำนักงาน ก. จะต้องดำเนินการสำหรับกรณีดังกล่าวอย่างไร เพื่อให้สำนักงาน ก. จะได้ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป, บทความ เจาะฎีกาเด่น เสนอเรื่อง “หน่วยงานของรัฐที่เป็นนิติบุคคลมีอำนาจใช้สิทธิในฐานะผู้เสียหายฟ้องคดีทุจริตและประพฤติมิชอบได้ด้วยตนเอง” โดย รังสิชัย บรรณกิจวิจารณ์, มนต์ชัย ชนินทรลีลา, ธีรญู ไชยกันยา และ ภูเทพ ญฐภณสรายุธ กล่าวถึง คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๒๒๔/๒๕๖๔, บทความ ภาษาอังกฤษสำหรับนักกฎหมาย เสนอเรื่อง “Law and Economics: Regarding Court’s discretion in Determination of Environmental damages” โดย วิภา อนันตสมบุรณ์ และ สิริสิทธิ์ อนันตสมบุรณ์ กล่าวถึง นิติเศรษฐศาสตร์: เน้นการใช้ดุลพินิจในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนของศาลในคดีสิ่งแวดล้อม การประเมินมูลค่าสิ่งแวดล้อมตามทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์โดยสังเขป พร้อมทั้งคำศัพท์กฎหมายที่น่าสนใจ, บทความ วิเคราะห์ข้อสอบกฎหมาย : วิธีการตอบและตัวอย่าง โดย รวินท์ ชัยภักดิ์วิรัตน์ เสนอเรื่อง “ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ ๗๕ ภาคสอง ปีการศึกษา ๒๕๖๕” วิเคราะห์หัวข้อกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ข้อ ๑, บทความเรื่อง “นักนิติศาสตร์ กับ นักกฎหมาย” โดย ม.ร.ว.ประเดิมสวัสดิ์ สวัสดิวัตน์ และ ม.ล.ปวัฒน์สวัสดิ์ สวัสดิวัตน์, เสนอเป็นตอนที่ ๑ ปิดท้ายด้วย “มุขขำ” โดย ประเมศวร์ อินทรชุมนุม

พบกันใหม่เดือนกรกฎาคม

กฤษฎา บุญยสมิต

ติดตามอ่านจุลสารข่าวเนติบัณฑิตยสภาฉบับย้อนหลังได้ที่เว็บไซต์เนติบัณฑิตยสภา

<http://www.thethaibar.or.th>

เอกสารเผยแพร่ความรู้ แจกฟรี ห้ามจำหน่าย

(สงวนสิทธิ์ใช้ในกิจการของแผนกประชาสัมพันธ์ เนติบัณฑิตยสภาเท่านั้น)

จัดทำโดย คณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์เนติบัณฑิตยสภา จำนวน ๒,๕๐๐ เล่ม

เนติบัณฑิตยสภา เลขที่ ๓๒/๒ หมู่ที่ ๑๖ ถนนกาญจนาภิเษก แขวงบางระมาด เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๓๐

พิมพ์ที่ : บริษัท กรุงสยาม พิมพ์ชื่อ จำกัด

๔๓/๑๓๒ ถนนพหลโยธิน แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพฯ ๑๐๑๖๐